

בעהשית

שבע היים

דברי תורה

מאת

כ"ק מרן אדמו"ר
הגה"ק זצוקללה"ה

דברי תורה

מאת

כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

פרשת נצבים-וילך תשפ"ג

גליון ב' אלפים פ"ו

שנה ל"ט • גליון מ"ט

יוצא לאור ע"י

מכון הוצאה לאור "שבע היים"

אגוד חסידי צאנז

רח' רבי עקיבא 8 • קרית צאנז נתניה

טלפון/פקס: 09-8820355

בארה"ב: 201-472-0556

תוכן הענינים

דברי תורה מאת כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זצוקללה"ה

שיעור חומש ורש"י פרשת נצבים תשל"ז

- לכל יהודי יש איזה מעשה טוב שראוי לקבל עליו שכן, אך הצרה הגדולה היא כאשר משלמים לאדם את כל שכרו בעולם הזה ולא נשאר לו מאומה שכר לעולם הבא.
- על כל הנאה שאדם נהנה בעולם הזה גורעים ממנו משכרו לעולם הבא, ולכן הצדיקים נמנעו מלהנות מהעולם הזה, כי בעונותם חששו לאבד את שכרם לעולם הבא.
- יש מצוות שאדם אוכל פירותיהם בעולם הזה והקרן קיימת לעולם הבא, ומי שיש לו הרבה פירות יכול ליהנות בעולם הזה מהפירות והקרן תישאר קיימת לעולם הבא, אבל מי שיש לו רק מעט מצוות מוטב שלא יהנה בעולם הזה כי אז הוא אוכל את הקרן ולא נותר לו מאומה לעולם הבא.
- בראש השנה דנים את האדם על מזונותיו, האם יגרעו לו בעולם הזה מהקרן הקיימת לו לעולם הבא, או שימעטו מזונותיו בעולם הבא ובלבד שישאר לו קרן של שכר לעולם הבא.
- החוטא ח"ו בחטא הידוע בורא מקטרגים וגם מוליד בנים זרים רח"ל, והם טובעים ממנו לפרנס אותם, ולכן מתמעט שפע פרנסתו כי הכל הולך למזון המקטרגים והבנים זרים.
- הענין שלגוים והרשעים יש עושר רב, כי משלמים להם שכרם בעולם הזה, ויהודים שומרי תורה ומצוות חסרי ממון, כי משמים מרחמים עליהם לשמור שכרם לעולם הבא.
- משל מהבעש"ט הקדוש על מצורע שלא ביקש מהמלך שירפאו אלא שיתן לו זבל לקרר הצער, כך גם יש בני אדם שמתענגים בשבת משיחה בטלה תחת להתענג תענוג רוחני של קרבת אלקים.
- אף כאשר רואים לפעמים רשע וטוב לו, יש להמתין זמן מה ובסוף יראו כי אחרית רשעים נכרתה ודרך צדיקים תצלח. וכן ראו בכל כתות הרשעים שסופם היה אבדון וכליון.
- הקב"ה חס ומרחם על הרשעים שיתעוררו לתשובה, ולכן הוא עושה שבסוף דרכם יראו הרשעים שמאומה לא עלתה בידם מהליכה בדרכי הגוים, אולי יתעוררו בתשובה לאמר אלכה ואשובה אל אישי הראשון.

דברי תורה מאת כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

עוברין לפניו כבני מרון

- ממרן זי"ע, שכל אדם מחויב לעבוד את ה' לפי מדרגותיו והשגותיו בלי שום השוואה לאחרים.
- לכן נתנה תורה בלשון יחיד, כי מכל אדם נדרש קיום מצוות לפי השגתו.
- בדור חורבן בית המקדש עזבו את התורה אחר שלמדו יותר מאחרים.
- קודם מתן תורה לימד הקב"ה שאין דינם של אלו שבבחינת יעקב לאלו שבמדרגה נשגבה של ישראל, שלהם צריכים לומר דברים הקשים.
- שופר מורה על שיפור המעשים, ובני ישראל נוטלין שופריהן, היינו כל אחד לעצמו ואינו משווה עצמו לאחרים.
- כל שמעשיו מרובין מחכמתו וכו', היינו מהחכמה שלו, ולכן תקיעת שופר חכמה ואינה מלאכה.
- הנסתרות לה' אלקינו, ולכן אל יעשה האדם חשבונות שהוא מעולה יותר מאחרים, כי יתכן שההוא לפי שפלותו חשוב מאד בכל מצוה קלה שמקיים.
- אתם נצבים היום כולכם, בראש השנה, ויתכן שהחוטב עצים ושואב מים יהיה יותר זכאי מראשי שבטיכם.

בקשה דחופה

לקראת הדפסת גליונות חודש תשרי הבעל"ט

היות וכבר בימים הקרובים עומדים אנו אי"ה להדפיס

את כל גליונות הדברי תורה מכ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זי"ע

ומיבחל"ח כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

לכל מועדי ושבטות ירח האיתנים הבעל"ט

פונים אנו בזה לאנ"ש נדיבי הלב בבקשה,

להיות שותף בהדפסת והפצת מעיינות הקודש,

לכבוד השמחה במעונם או להנציח קרובים.

בטוחים אנו כי הציבור הקדוש יחליץ חושים לקיים רצון צדיק

ונא להודרו ולהודיע לנו בהקדם האפשרי עד יום שני הבעל"ט, כ"ה אלול

בטלפון: 052-7140042

דברי תורה

מב"ק מרן אדמו"ר הגה"ק וצוקללה"ה

שיעור חומש ורש"י פרשת נצבים תשל"ז

העמים אשר 'הפיצך' ה' אלקיך שמה, ויש הפרש בין לשון הדיחך ללשון הפיצך, וצריך ביאור שינוי הכתוב, עיי"ש מה שביאר לדרכו בקודש.

*

נראה לומר, כי הגה הצרה הגדולה ביותר היא, כאשר רח"ל מתקיים באדם הכתוב (להלן לא, יח) ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא על כל הרעה אשר עשה, שמשליכים אותו מתחת כנפי השכינה, וכביכול הקב"ה אינו מביט עליו.

ובכלל זה גם הענין שממהרים לשלם לרשע את שכר מצוותיו בעולם הזה כדי להאביד ממנו את השכר הנצחי בעולם הבא, וכמו שנאמר (דברים ז, י) ומשלם לשונאיו אל פניו להאבידו לא יאחר לשונאו אל פניו ישלם לו [פירש רש"י, ומשלם לשונאיו אל פניו, בחייו משלם לו גמולו הטוב כדי להאבידו מן העולם הבא], ועל כך אמרו בנמרא (עירובין כב, א) אילמלא מקרא כתוב אי אפשר לאומרו, כביכול כאדם שנושא משוי על פניו ומבקש להשליכו ממנו [פירש המהרש"א וז"ל, והיינו שאותו מיעוט הטוב שעשה הרשע, הוא תמיד על פניו של הקב"ה כמשאוי הוזה כדי

בתוה"ק (דברים ל, א-ד) והיה כי יבואו עליך כל הדברים האלה הברכה והקללה אשר נתתי לפניך והשבות אל לבבך בכל הגוים אשר הדיחך ה' אלקיך שמה, ושבת עד ה' אלקיך ושמעת בקולו ככל אשר אנכי מצוך היום אתה ובניך ככל לבבך ובכל נפשך, ושב ה' אלקיך את שבותך ורחמך ושב וקבצך מכל העמים אשר הפיצך ה' אלקיך שמה, אם יהיה נדחך בקצה השמים משם יקבצך ה' אלקיך ומשם יקחך.

יש לדקדק באומרו 'והיה' כי יבואו עליך וגו' הברכה והקללה, וכלל נקוט בדינו (בראשית רבה מב, ג; ויקרא רבה יא, ז) אין 'והיה' אלא לשון שמחה, ולשמחה מה זו עושה כשתבוא ח"ו הקללה. הרי מצינו (סנהדרין למ, ב) שאפילו במפלתן של רשעים אין הקב"ה שמח, וכל שכן כשתבוא ח"ו קללה על בני ישראל שבוודאי אין מקום לשמוח (וראה באלשיך הק' ואור החיים הק'). גם יש לבאר כוונת אומרו 'אשר נתתי לפניך'.

עוד דקדק בכלי יקר בלשון הכתוב, שבפסוק א' נאמר והשבות אל לבבך בכל הגוים אשר 'הדיחך' ה' אלקיך שמה, ובפסוק ג' נאמר ושב וקבצך מכל

לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, וידוע מה שדקדק הגר"א מווילנא (שנות אליהו, ליקוטים, ד"ה דין וחשבון) מה בין דין לחשבון, שלכאורה שניהם מורים על ענין אחד. ולדרכנו עתה נראה לבאר, שתחילה עתיד ליתן דין כפשוטו על כל החטאים אשר חטא, אבל יחד עם זאת עתיד הוא ליתן חשבון על כל ההנאות שנהנה בעולם הזה, כאשר יחשבו בפרוטרוט כמה שנים חי, ובמשך כל השנים הללו כמה בשר ויין משובח אכל ושתה להנאתו, כמה ממון הרוויח, וכמה פעמים הלך להנאתו לחוות מחוות בבתי תרמאות ל"ע, ואת הכל יביא האלקים בחשבון, כי כל הנאה שהוא נהנה, בהכרח שהיא תהיה כנגד איזה מעשה טוב שעשה, כי אין מתנות חינם וייתורים משמים, כפי שאמרו חז"ל (ירושלמי ביצה ג, ח) כל האומר הקב"ה ותרן יוותרו בני מעיו, ושנינו (אבות ג, טז) הכל נתון בערבון ומצודה פרוסה על כל החיים התנות פתוחה והחנוני מקיף והפנקס פתוח והיד כותבת וכל הרוצה ללוות יבא וכו'.

הרבה דרכים בשמים כיצד לשער את הערך של כל הנאה כנגד השכר הראוי לכל מצוה. ואחד מן הדרכים הוא, כגון שישערו בשמים על האדם אם היה מסכים להתענות יום שלם תמורת שכר של שני אלפים דולר, נמצא שאצלו שוה יום של תענית שני אלפים דולר, כך שעל תעניתו ביום הכיפורים חייבים לו שכר של שני אלפים דולר, ואם משמים נתנו שכר של מאה אלף דולר הרי ששילמו לו במיטב שכר כפול ומכופל, ולא נותר לו מאומה לעולם הבא.

למהר לשלם לו בעולם הזה ולהאבירו לעולם הבא].

הרי אומר, שהן אמת שאפילו פושעי ישראל מלאין מצוות כרימון (עירובין יט, א), ואין לך אדם שאין לו שעיה (אבות ד, א), וכל יהודי באשר הוא עשה פעם איזה דבר טוב, יתכן שפעם למד קצת תורה, נתן צדקה, או עשה טובה ליהודי, או התענה ביום הכיפורים שעל כך כבר כתב רש"י (ויקרא ה, ז) שהמתענה ביום הכיפורים יזכה לו ולדורותיו ולדורות דורותיו עד סוף כל הדורות, או אפילו רק דיבר דיבור טוב שעל כך מצינו (נויר כג, ב) שאין הקב"ה מקפח אפילו שכר שיחה נאה, כך שלכל יהודי יש איזה מעשה טוב שצריך לקבל עליו שכר, ואפילו במעשה אחד בלבד יכול לקנות עולמו כפי שכר אמרו חז"ל (עבודה זרה י, ב) יש קונה עולמו בשעה אחת. אבל דא עקא שאצל הרשע מתקיים 'ומשלם לו לשונאיו אל פניו להאבירו', ומשלמים לו את כל תשלום שכרו בעולם הזה, ואומרים לו משמים קח נא את כל אות נפשך, אריכות ימים, בנים, עושר, בתים ושרות וכרמים, כבוד רב שיהיה שמך מפורסם לתהילה בכל העולם, וכל אשר תשאל נפשך בכפל כפלים, ובלבד שבעולם הבא לא תקבל מאומה. כך שלאחר אריכות ימיו כשהוא עולה לעולם העליון הוא מגיע נקי מכל נכסיו ומאומה לא ישא עמו, רח"ל.

בזה נראה לבאר המשנה (אבות ג, א) עקביא בן מהללאל אומר הסתכל בשלשה דברים ואי אתה בא לידי עבירה וכו' ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון

ימצאו שלא נותר לו מאומה לשכר בעולם הבא, ולא עוד אלא שהוא אכל הרבה יותר ממה שראוי לו ועוד נשאר חייב, לא עלינו. כך שיכול אדם לחיות בעולם הזה שמונים שנה, ולעשות מפעם לפעם עוד ועוד מצוות שונות שהרשעים עושים, אבל באחרית דרכו כאשר יבוא לעולם העליון יבוא כנשמה ערומה לגמרי, כי אכל את כל שכרו בעולם הזה, ולזאת יקרא באמת נשמה ערומה.

על כן, הצדיקים הקדושים ברוב ענוותנותם התיירו לא ליהנות מהעולם הזה כמלא נימא, וכפי שאמר רבי (כתובת קד, א) ולא נהניתי אפילו באצבע קטנה, כי ברוב ענוותנותו חשש שמיעט מאד בעבודת הבורא ויש ברשותו רק מעט מצוות, וחשש מאד שאם יהנה אפילו מעט מהעולם הזה כבר לא ישאר לו מאומה לעולם הבא, ולכן גם כאשר משמים נתנו לו כל טוב לא רצה ליהנות אפילו באצבע קטנה, וברוב ענוותנותו אמר לעצמו, אוי לי אם אבוא לעולם העליון כנשמה ערומה שהשדים יסובבוהו, ולכן חלילה וחס לא אקח בידי מאומה של טובת הנאה בעולם הזה.

*

בזה נראה לומר ביאור עמוק במה שאמרו חז"ל (פסחים ג, א) אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו, בהקדם משל לאדם שירש ירושה של סכום גדול, כגון מאה אלף דולר, והפקיד את המעות בבנק, ואמרו לו שהם יתנו לו בכל שנה ששה אחוזי ריבית, דהיינו ששת אלפים דולר בשנה, שהוא בערך מאה ועשרים

דוגמא לדבר מה שסיפר לי פעם יהודי אחד שהתגורר בבארא פארק, ובשכנות אליו התגורר פושע ומחלל שבת, וילך אותו יהודי ועשה עמו הסכם שהוא יתן לו בכל שבוע סך של עשרים דולר ובשכר זה יכבה את כלי הצפייה הטמא בביתו, ואכן אותו מחלל שבת הסכים לכך וקיבל ממנו בכל שבוע עשרים דולר וכיבה את הכלי הזה בביתו, (אם כי אני לעצמי נענית בשחוק על מעשיו של יהודי זה, כי מה ערך יש להסכם כזה, כאשר אותו פושע המושך לעשות מה שלבו חפץ, ובוודאי השתמש במעות אלו כדי לנסוע למקום אחר שבו חילל שבת). הנה רשע זה גילה דעתו שאצלו שוה מעשה של שמירת שבת עשרים דולר, ונמצא שאם משמים נתנו לו שכר להרויח בעולם הזה חמישים דולר עבור כל פעם ששמר קצת שבת, נמצא שנתנו לו כל שכרו בעולם הזה, ואדרבה עוד שילמו לו בעין יפה בתשלום כפול.

כך גם אם הרשע הניח פעם תפילין למחצית השעה, ישערו בשמים אם יבקשו מהאדם שיקשור רצועות על ידו ולראשו למשך חצי שעה כמה שכר יבקש על עבודה זו, וכפי שיבקש על עבודה כזו כך ישלמו לו, ולא עוד אלא שמשמים אין מקמצים כממוק, אלא משלמים במיטב ובעין יפה יותר מהשכר הרגיל, כי לי הכסף ולי הוהב נאום ה' (חגי ב, ח). אך בסופו של דבר יבואו עמו חשבון על כל הנאה שנהנה מהעולם הזה שיגרע מכך משכרו הצפון לעולם הבא, ואם יצרפו יחדיו את כל תאוותיו והנאותיו אשר זלל וסבא כל ימי חייו,

אדם שיש לו רק מעט פירות והוא מבקש לחיות בעולם הזה חיי הנאה יתירה, ואין די בפירות כדי לתת לו ככל תאוות לבו, בהכרח ימול גם מהקרן, כך שכאשר יגיע לעולם הבא לא ישאר בידו מאומה.

על זאת אמרו, אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו, שלכל הפחות מעט הלימוד שזכה ללמוד בכל יום, שאחרי ברכת התורה אמר פסוקי ברכת כהנים והמשנה של אלו דברים וכו', וסדר הקרבנות ופרק איזהו מקומן וברייתא דרבי ישמעאל, אשר באמת גם לימוד זה הוא דבר גדול ושכר רב צפון לו על כך, ישתדל שהקרן ישאר לו לעולם הבא ויבוא לשם כאשר בידו שכר לימוד תורתו, ואל יהיה שומה לאכול בעולם הזה את כל פירות והקרן של שכר לימוד התורה שהקרן קיימת לו לעולם הבא, כי אם ירבה ליהנות בעולם הזה יהיה מוכרח לבזבז גם את הקרן, ויגיע לעולם הבא בידיים ריקניות כדרך הרשעים אשר רח"ל מתקיים בהם ומשלם לשונאיו אל פניו להאבידו לא יאחר לשונאו אל פניו ישלם לו.

*

נוכח דברים אלו יראה ורעד יבוא בנו ותכסנו פלצות, וזה הפחד הגדול ביותר לקראת יום הדין, ולא רק ליום הדין לעתיד לבוא, אלא גם ביום הדין בכל שנה ושנה בראש השנה. אין דברינו ממושעים וכופרים בעיקר האומרים לית דין ולית דיין, אלא יהודי מאמין בה' המעלה על לבו שעם כל מצבו השפל הרי שבכל זאת זכה לקיים קצת מצוות, הוא הניח תפילין בכל יום, אף שלא

דולר בשבוע, ואם היה אדם זה חי לפי חשבון, היה אכן משתמש בכל שבוע לצורכי ביתו רק סך חמישים דולר, כך שהיה לו כל צרכיו וגם היה נשאר לו עוד חלק מהאחוזים למשמרת. אולם אותו אדם חי חיי פורנות, והיה רוצה לבזבז בכל שבוע שני אלפים דולר כדי לזלול ולסבוא וללכת אחרי כל תאוות לבו, וכאשר הלך לבנק להוציא בכל שבוע שני אלפים דולר, כמובן שלא היה אפשר לתת לו מאחוזי הריבית, אלא היה בהכרח לתת לו מהקרן, ואכן הם נתנו לו מהקרן בחפיץ לב, כי הכסף שייך לו ובידו ההחלטה מה לעשות בו. אך כעבור חמש שנים שהמשיך בהתנהגות זו לא נותר לו מאומה בחשבון הבנק שלו, וכאשר המשיך להוציא כסף מהבנק נעשה פושט רגל ובעל חוב גדול לבנק, ויש מדינות שאף מושיבים אדם כזה בבית האסורים, והכל בגלל שהוא התנהל בכלכלת ביתו שלא בתבונה ובזבז יותר ממה שהיה לו מהאחוזים והקרן גם יחדיו.

והנמשל לענינינו, כי הנה שנו חכמים (פאה א, א) אלו דברים שאדם אוכל פירותיהן בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא וכו' ותלמוד תורה כנגד כולם, ואמרו במדרש (מדרש שוחר טוב, תהלים קיד, עה"פ בצאת ישראל) והביאו החיד"א (מדרב קדמות, מערכת מ, אות א) שהקב"ה זורע את כל המצוות ברקיע ערבות, ושם גדלים מהמצוות אילנות המצמיחות פירות, ופירות אלו אדם אוכל בעולם הזה, עיי"ש. הרי שכל מה שאדם יכול ליהנות בעולם הזה הוא רק מריוח הפירות של שכר מצוותיו, אבל

ששמע מפה קדשו של זקה"ק מצאנו זי"ע שאמר: זה לי ארבעים שנה שאין אני מרגיש טעם במאכל. עוד סיפר אאמו"ר זי"ע על הרה"ק מאפטא זי"ע, שכידוע היתה לו עבודה קדושה בריבוי אכילה, ובכל זאת אמר: האמינו לי, בכל טעימה שאני מכנים לפי, אני מרגיש טעם מר כלענה. בוודאי יש בזה מאות ואלפי טעמים וענינים רמים, אך אחד הביאורים הוא כאמור, שהצדיקים ברוב ענוותנותם חששו לאכול כל שכרם בעולם הזה, ואמרו בלבם, הרי מועטים הם המצוות שזכותי לקיים, ואני חס עליהם שלכל הפחות קומץ קטן זה של מצוות ישאר בידי, ואם אהנה מהעולם הזה אשאר לעולם הבא אביון וחסר כל. לכן לא רצו ליהנות מהעולם הזה אפילו בלחם לאכול ובגד ללבוש, הם לא רצו ללבוש מלבושים נאים, מחשש שבהנאה זו יאכלו שכרם בעולם הזה, אלא הלכו בבגדים ומונעלים קרועים, וכן היו מהם שערכו גלות כדי שלא ליהנות כלל מהעולם הזה.

*

בזה נראה לבאר מה שאמרו בנמרא (ביצה טז, א) כל מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה ועד יום הכפורים וכו', אמר רבי אבהו מאי קראה (תהלים פא, ד-ה) תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו וכו', וכתוב כי חק לישראל הוא משפט לאלקי יעקב, מאי משמע דהאי חק לישנא דמווני הוא, דכתיב (בראשית כו, מב) ואכלו את חקם אשר נתן להם פרעה, ע"כ. ולכאורה הוא פלא, שהרי יום ראש השנה הוא יום נורא

במדרגה הגדולה אבל לכל הפחות לפי מיעוט השגתו; התפלל שמונה עשרה בכל יום; נתן צדקה; שמר שבת ונוהר מלעבוד בו ומלהעלות בו עשן, ועוד כמה מצוות, על זאת חיל ורעדה יאחזנו, מי יודע אם לא אכל כבר את כל שכרו, אולי נהנה יתר על המידה מהעולם הזה, ויאכל גם אכול את כל שכרו.

הרי אין אדם יודע לשער ולמדוד כמה שכר נותנים עבור כל מצוה וכמה כבר אכל ונהנה בעולם הזה, ויתכן שבמשך השנה עזר לו הקב"ה ונתן לו בן מוצלח אשר הרווה אותו רוב נחת ושמחה, או שזכה להכניס את בנו לחופה והיתה לו מכך רוב הנאה ושמחה, כך שכאשר הוא מגיע לראש השנה לא נותר לו מאומה מכל שכר מצוותיו. ואין דברינו עתה מהדין על העבירות, אשר עבירה מכבה מצוה (סוטה כא, א), אלא אפילו על עצם הדין על שכר המצוות שנתנו לו את שכרו בעולם הזה, ואחרי שבמשך השנה היה מרבה ליהנות מהעולם הזה, בבשר ודגים וחמין ורוב מטעמים אשר אכל בכל שבת [שלא לכבוד שבת], הרי שבכך שילמו לו משמים את תשלום שכר מצוותיו, ולולי שנתנו לו את שכר מצוותיו לא היה אפשר לו להתקיים בחיים במשך השנה, ונמצא שבסוף השנה לא נותר בידו אפילו מצוה אחת.

ובאמור, מטעם זה לא רצו הצדיקים הקדושים ברוב ענוותנותם ליהנות מהעולם הזה כלל ועיקר, וכמו שאמר רבי ולא נהניתו אפילו באצבע קטנה. כן שמעתי מכ"ק אאמו"ר זי"ע

הבא (אם כי יתכן שאדם זה יבחר שלא ליהנות כלל ממה שקצבו לו הנאה בעולם הזה, ואפילו מהפירות, אלא יבקש לשמור את כל שכרו, הקרן והפירות יחד, למשמרת לשכר רוחני ונצחי עולם הבא, כדרך שיש בעולם הזה אנשים שיש להם בבנק מעות הנושא רווחים, ובכל זאת אין הם מוציאים מאומה מהמעות, אלא מניחים את הכל למשמרת בבנק). אבל אם לא זכה, ורואים בשמים שלא נותר לו מאומה מהפירות אלא מהקרן בלבד, אזי קוצבים לו בראש השנה שאת המזונות של השנה הבאה יהיו מוכרחים לקחת מהקרן, ולהפסיד בכך שכר נצחי בעולם הבא, ואז מר לו עד מאד.

ומכאן תשובה למה שאפשר לראות איש קצר דעה שכאשר מרויח סכום גדול של מעות הוא שש ושמה, ואף אומר, איני יודע איזה מצוה עשיתי שמשמים נתנו לי ריוח גדול כל כך. ואף אתה אמור לו, שוטה שכמותך, אין כאן ריוח אלא הפסד גדול, כי בכך האכילו אותך משמים מהקרן שהיה שמור לך לעולם הבא, ואם כן לשמחה מה זו עושה, האומנם אתה דואג רק לצורכי חייך בעולם הזה ולעולם הבא אינך זקוק מאומה, הלא כמה שנים נותרו לך לחיות בעולם הזה, לכל היותר תחיה כאן עד מאה שנה, בעוד שחיי העולם הבא הם אלפי שנה של חיי נצח, ומי פתי ישמח במה שנתנו לו ממון רב בעולם הזה כאשר בכך הוא עתיד לבוא לעולם הבא כאביון וחסר כל ויהיה שם ללעג ולקלס.

משפט זה הן רק הקב"ה בכבודו ובעצמו, האוהב עמו ישראל

ואיום שבו תנשא מלכותך ויכון בחסד כסאך ותשב עליו באמת (מוסף לימים הנוראים, בפיוט ונתנה תוקף), וכל שרי מעלה ושרי מטה עומדים בו לדין, ובו דנים בשמים אם בוו השנה תהיה הגאולה השלימה והתגלות מלכות שמים, ומדוע דווקא ביום קדוש זה דנים בשמים בעסקי מזונותיו של אדם אם ירויח עוד כמה מאות דולר בחודש, אתמהה. עוד יש להקשות, שהרי שנינו (ראש השנה טו, א) שבפסח נדונין על התבואה, בעצרת על פירות האילן, ובחג נידונין על המים, הרי שענינים אלו הנוגעים למזונותיו של אדם כבר נידונים כל אחד בזמנו הראוי לו, בפסח ושבעות וסוכות, ומה הענין שבראש השנה קוצבים לו שוב את מזונותיו, וראה בתוספות שם (ד"ה בפסח) שכבר הקשו כעין זה, עיי"ש.

והנראה לומר בזה, שאכן בפסח ועצרת וסוכות כבר דנו וקצבו לאדם את פרנסתו, אלא שבראש השנה יש עוד דין נורא ונשגב, ואין זה סתם שאלה של עסקי ממון ומזונות בעלמא, אלא חוזרים ודנים בשמים מאיזה מקום יקבל אדם פרנסה זו, האם לגרוע לו ח"ו מהקרן הקיימת לו לעולם, ובכך יפסיד שכר נצחי ורוחני לעולם הבא, או שמא יתנו לו מרווחי הפירות שאדם אוכל פירותיהם בעולם הזה.

על זאת צריך לבדוק את מעשיו, אם זכה ואין הוא בכלל ז'משלם לשונאיו אל פניו להאבידו, ויש לו די והותר שכר של קרן וגם לרבות פירות מרוכים, אזי אפשר לתת לו ביד רחבה מפירות רווחיו, באופן שהקרן ישאר בשלימות לעולם

שלפעמים יש לו רק מעט פירות ובכך יהיו מזונותיו מצומצמים בעולם הזה, והכל כדי לשמור שרכו בשלימות לעולם הבא.

*

בזה נראה לי לבאר מה ששנו חכמים (סנהדרין ז, א) כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא, ויש לדקדק במה שנקטו בלשון הווה 'יש להם', שמשמע שכבר עכשיו יש להם, וראוי היה לומר לשון עתיד 'יהיה להם חלק לעולם הבא', כי איך והיכן יש להם כבר עכשיו חלק לעולם הבא. אלא עלה בדעתי לבאר - ושורש הדברים כבר כתב הגה"ק מבומשאמש זי"ע בסידורו (דעת קדושים, פירוש דברי אבות עמ"ס אבות, ריש פרק א) לדרכו בקודש עיי"ש - שלכל אדם מישראל החי בעולם הזה יש לו בשמים ממעל מקום שבו שמור לו חלקו לעולם הבא, כדמות חלקת שדה וכו בית ובתוכו שמור לו יין המשומר, וגם 'תכתקי דהב פיזא ושבע מעלתא' (מתוך פיזא אקדמות לחג השבועות), וכמובן שאין הכוונה לשדה ובית גשמי אלא לענין רוחני בשמי שמים.

הנה כי כן, מבשרי אחזה אלקי, כפי שיש בעולם הזה ענין של הלוואת משכנתא מהבנק, דהיינו שהוא משעבד את דירתו לבנק, והיה אם לא ישלם את חובו יש זכות לבנק ליטול ממנו את דירתו, כן גם כל חיי העולם הזה וכל ההנאות שאדם נהנה מהעולם הזה הם כדוגמת הלוואה שצריך אדם לשלם במימב על כל מה שנהנה, וכאמור שבשמים אין מחלקים מתנת חינום וכל האומר הקב"ה ותרן יותרו מעוהי, והחלק

וחפץ בטובתם, והוא לבדו קובע האם לתת לאדם שכרו בעולם הזה, או שמא למעט משכרו בעולם הזה ובלבד שתישאר לו טובה אמיתית של שכר נצח.

ובזה יפורש הכתוב, תקעו בחודש שופר, אשר בכך אנו מעוררים להשפיע לבני ישראל את המזונות הקצובים בראש השנה [כנרמז בדברי הגמרא הנ"ל שדרשו מכתוב זה שהמזונות קצובים בראש השנה], ועל אף שלכאורה היה צריך להיות בכסה ליום חננו, שהיה לנו לכסות את הבקשות על המזונות ביום איום וגורא כזה אשר הקב"ה יושב על כסא רם ונישא לדון האם תבוא הגאולה השלימה, והאם העולמות העליונים יתעלו וכבר יהיה עולם התיקון, ומה לנו לתקוע בשופר ולבקש על עסקי הכל של פרנסה ומזונות. אלא התירוץ הוא, כי חוק לישראל, חוק לישנא דמוזני, פירוש, כשבאים לדון אודות קצבת מזונותיהם של בני ישראל, משפט זה הוא משפט לאלקי יעקב, פירוש, שרק הקב"ה המלך המשפט יכול לדון משפט כזה, כי הוא 'אלקי יעקב', דהיינו שהוא אוהב עמו ישראל, וברוב אהבתו לישראל אינו רוצה שיהודים יאכלו ויאבדו בעולם הזה את שכרם הצפון להם לעולם הבא, אלא רצונו עז שכל הקרן ישאר לעולם הבא. כך שהמשפט ביום הזה על מזונותיו של אדם אינו ענין של מה בכך וסתם שאלה של עסקי ממון בעלמא, אלא יש בכך דין גדול, שלרשע מוכרחים לתת מזונותיו מהקרן ולהמעיש שכרו בעולם הבא, ולצדיק נותנים רק מהפירות, אף

השחית בחטאו הם ממש נחשבים כמו שאר בניו החיים בעולם הזה, והן מה שהוא ברא מלאך מקטרג בחטאו, כענין ששנינו (אבות ד, יא) העובר עבירה אחת קונה לו קטיגור אחד, וגם מלאך מקטרג זה צריך מוזן כדי מחייתו, כי גם אצל מלאכים יש ענין של מוזן, כמו שמצינו (יומא עה, ב) לחם שמלאכי השרת אוכלין אותו, ואף שאין הכוונה כפשוטו ללחם גשמי אך למדנו שיש בחינה של מוזן אצל המלאכים, וכיון שהוא בחטאו ברא מלאך מקטרג מוטל עליו לזון את המלאך, כי מלאכים מקטרגים אלו אין נזונים מהלחם שמלאכי השרת אוכלין אותו. ולכן כל הניצוצות האלו הצריכים מוזן למחייתם וכן כל המקטרגים הצריכים מוזן, באים אליו בתביעה שהוא יפרנס אותם, שעל כך נאמר (תהלים קד, כא) הכפירים שואגים למרף ולבקש מא-ל אכלם, ואז בית דין של מעלה יורדים לנכסיו הרוחניים ונפרעים ממנו מדעתו ושלא מדעתו, ונוטלים ממנו את כל חלקו השמור לעולם הבא, ונותנים את הכל להם.

ובזה יובן מה שכתב זקה"ק זי"ע
בישמש משה (פר' מקץ, ד"ה ויאמר בי אדוני) לבאר מאמר הכתוב (בראשית מג, כ) ירד ירדנו מתחילה לשבור אוכל, על פי מה שמובא בזוהר הקדוש (תקו"ה, תיקון כב, דף סו, א) שהשומר בריתו שורה עליו השם הקדוש שד"י, אבל אם חומא ח"ו מסתלק השם שד"י וכמקומו שורה השם ס"מ, דהיינו שמהשם שד"י העולה בנימטריא שו"ד נחסר כמנין רי"ד וכך נשאר רק ס"מ. והנה החטא הזה הוא עיקר הגורם למיעוט הפרנסה, וזהו

שיש לו לאדם בעולם הבא הוא ממושכן עבור הלוואה זו, ועל כך שנינו 'החנות פתוחה והחנוני מקיף, והפנקס פתוח, והיד כותבת, וכל הרוצה ללות יבא וילוה וכו', ונפרעין מן האדם מדעתו ושלא מדעתו, והיה אם אין לו די שכר מצוה כדי לשלם על הנאותיו בעולם הזה, אוי באים בעלי החוב, הלא המה המקטרגים, ונוטלים ממנו את חלקו לעולם הבא המשועבד לחובו.

ובזה יובן מה שמצינו (ר"ה טו, ב) ששלש
כתות יהיו לעולם הבא, צדיקים גמורין בינונים ורשעים גמורין, צדיקים גמורין נכתבין ונחתמין לאלתר לחיי עולם, בינוניים יורדין לגיהנם ומצפצפיין ועולין, ורשעים גמורין נכתבין ונחתמין לאלתר לגיהנם, ע"כ, ולכאורה יש להבין איך יתכן מציאות של רשעים גמורים הנכתבים ונחתמין לאלתר לגיהנם, והרי כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא. אלא הוא אשר דברנו, שבשעת הדין לעתיד לבוא יוציאו את ספרי החובות ויראו שכל חלקם לעולם הבא כבר משועבד לחוב שנהנו מהעולם הזה, ואז יבואו רבבות אלפי מקטרגים ושטרי חוב בידם ויאמרו שכל חלק זה משועבד להם, כך שהרשעים ישארו בלי שום חלק לעולם הבא, ה' ישמרנו ויצילנו.

*

עוד ענין יש בזה על פי פנימיות התורה,
כידוע מהספרים הקדושים שהחומא ח"ו בחטא היהודי הרי הוא מוליד בנים זרים לסטרא אחרא, ומוטל עליו לפרנס ולזון אותם, ויש בזה כמה בחינות, הן מה שניצוצי הקודש שהוא

גדולה יותר. זהו ענין פלא פלאות, שכמעט ואין בנמצא יהודי שומר תורה ומצוות שיהיה עשיר עצום באמת, אפילו לא אחד מני אלף, ואם יש אחד שמרוויח כמה עשרות אלפי דולר בחודש כבר מכנים אותו בתואר עשיר, בעוד שאצל הרשעים יש רבים המחזיקים בעושר עצום של מיליארדים. ועלינו להתבונן על מה עשה ה' ככה, למה זה לא יהיה גם ליהודים שומרי תורה ומצוות הרווחת ממון, שלא יהיו מוכרחים לעבוד בעבודה קשה לילות כימים בחירוף נפש עבור פרנסת ביתם.

אכן ביאור האמת בזה הוא, שהגוים מקבלים את כל שכרם בעולם הזה, שהרי גם אצל גוי יתכן שעשה פעם איזה מעשה טוב, כי אין לך אדם שאין לו שעה, ועל מעשה טוב אחד יכול לקבל שכר גדול ועצום ורב לאין שיעור, כפי שאפשר ללמוד ממה שאמרו בנמרא (סוטה מו, ב) בשביל ארבעה פסיעות שלוה פרעה לאברהם, נשתעבד בבניו ארבע מאות שנה, ומה נוראים הדברים כשמתבוננים באלה הדברים עד היכן מגיע שכר של מצוה אחת, שבעבור ארבע פסיעות בלבד קיבל פרעה שכר עצום שבמשך מאתיים ועשר שנה היו מאות אלפי יהודים משועבדים לו כעבדי חינם. ואכן אצל הגוים משלמים להם את כל שכר מעשיהם הטובים בעולם הזה, כדי שיאכלו את כל שכרם ולא ישאר להם מאומה לעולם הבא, ואת השכר הזה הם מקבלים מסטרא אחרא.

לא כן נחלת בני ישראל, אשר הם אינם ניזונים מהסטרא אחרא, אלא

שאמר הכתוב יר"ד ירדנו, שבחטאינו חיסרנו והורדנו מנין רי"ד, וזה הגורם מתחילה לשבור אוכל, שזהו תחילת עיכוב שפע הפרנסה, עכ"ק עיי"ש. וכן מובא בספרים הקדושים לפרש מה שאמרו חז"ל (זוה"ק, פרשת פנחס, דף רמד, א; וראה חולין קה, ב) מאן דזריק פירורין עניותא רדיף אבתריה, שהכוונה על מי שחוטא בחטא זה וזורק הניצוצות הקדושים ח"ו, שהעניות רודפת אחריו (ראה שם ברעיא מהימנא; תקוני זוהר, תקון טו, דף ל, ב; ראשית חכמה, שער הקדושה, פרק יז).

וביאור הענין, כי אותם ניצוצות קדושות אשר בחטאו מסר לידי הסטרא אחרא, עד עכשיו היו יושבים תחת כסא הכבוד וניזונים מזיו השכינה, אבל עכשיו כיון שנמסרו לידי הטומאה שוב אי אפשר להם להיות ניזונים מהקדושה, ומצד שני גם הטומאה אין רוצה לכלכל ולפרנס אותן, ועל כן בהכרח לבוא אל האיש שמסר אותם לידי הטומאה ולוקחים ממנו את כל השפע כדי לפרנס אותם, ולא נותר לו מאומה לכדי חייו, וממילא העניות רודפת אחריו.

*

באלה הדברים יובן לנכון מה שכל אחד רואה בחוש, שבכוונותינו הרבים כל השפע שבעולם מסור בידי הגוים, הרשעים הכופרים והמשומדים, אשר להם יש עפרות זהב וכסף ככל אוות נפשם, ולעומת זאת אצל היהודים אנו רואים להיפך, שכל מי שהוא יותר שומר תורה ומצוות ויותר משתדל להיות שמור מהחטא, אצלו העניות והדלות

אשר בתחילה לא נמנו על קהל החסידים ויראי ה', אולם לימים התקרבו אל זקה"ק מצאנו, ונעשו חסידים ויראים ופקדו את היכל קדשו לעתים תכופות, ומאז החלו לבוא אל זקה"ק התהפך עליהם הגלגל וירדו מנכסיהם מטה מטה עד שיצאו נקי מנכסיהם. כן היה ידוע שבעוד שאצל שאר האדמורי"ם היו הרבה גבירים אדירים, הרי שחסידי צאנו ברכם היו עניים, ומועטים מאד היו חסידי צאנו עשירים, והיה אחד מהעשירים שאמר 'כדי להשיג עשירות אני נוסע לרבי פלוני, ולהשיג יראת שמים אני נוסע לצאנו'. וכבר אמרתי בזה כמה ביאורים מדוע אכן ירדו מנכסיהם העשירים שבאו לצאנו, ולדרכנו עתה נראה, שכאשר הביט זקה"ק על העשיר שבא עליו, ראה כמה נשמתו היא עירום ועריה מהמצוות, ומאד נכמרו רחמיו של זקה"ק על עשיר זה שלא יאכל את כל שכרו בעולם הזה, והשתדל לפעול שירד מנכסיו וגם התחיל לסבול צרות שונות, הכל כדי שישאר לו לכל הפחות מעט שכר לעולם הבא, ולא ישוב לביתו בעולם הבא ערום כביום היוולדו בלי שום שכר טוב.

*

לבן מצינו (ברכות ה, ב) שלא כל אדם זוכה לשתי שלחנות, ורק אצל יחידי סגולה מצינו שזכו לשתי שולחנות, כגון האבות הקדושים שהתברכו בכל מכל כל (בבא בתרא יז, א), משה רבינו (שבת צב, א), רבינו הקדוש (ברכות נו, ב), וכיוצא בהם, אבל אצל רוב בני אדם בהכרח מומלת לפניהם הבחירה באחת משתי השולחנות, האם הם חפצים בחיי עולם

בהכרח לתת להם רק מהסטרא דקדושה, ואמנם אילו היה ליהודי די והותר שכר של קרן ופירות, ולא חמא בחמאת נעורים, ולא היתה לו משפחה אפילה וגדולה כל כך של בני זרים ומקטרגים אשר ברא בחמאיו שמוטל עליו לפרנסם, אזי היה אפשר להיות לו פרנסה וממון בריות. אבל כיון שחמא ל"ע, נתקיים בו בחינת יר"ד ירדנו בתחילה לשבור אוכל, כי מי יודע איזה מחנה גדול יש לו של אלפי שדים ומקטרגים, מוזיקים ומחבלים, אשר ברא בחמאיו וכולם חיים על חשבוננו, כך שמכל שכרו לעולם הבא כמעט ולא נותר לו מאומה, ונמצא שגם המעט שהוא מרוויח לפרנסתו הוא ממה שמוכרחים להוריד מהקרן, ולפיכך מצמצמים משמים את פרנסתו שתהיה בדוחק גדול, כי חסים ומרחמים עליו לחסוך כמה שאפשר לשמור לעולם הבא, ומשתדלים ככל האפשר שלא לפטם אותו בעושר בעולם הזה, רק לתת לו מעט מזעיר כדי חייו בדוחק, אולי יצליחו לשמור לו גם מעט לעולם הבא ולא יאכל הכל בעולם הזה. וזהו להוציא מדעת שומה אשר בוכה בראותו את פרנסתו דחוקה, ואף אתה אמור לו, אולי יותר טובה היא לך כאשר אין לך פרנסה בעולם הזה, כי הגע בעצמך, האם אתה כיהודי המאמין בשכר ועונש חפץ לאכול את כל העולם הבא שלך בשבוע אחד או שנה אחת בעולם הזה, אתמהה.

עם הדברים הללו נראה לבאר גם הענין שהיה אצל זקה"ק מצאנו ז"ע, אשר היה גלוי וידוע על כמה עשירים מדיימשלאנד, מפעסט, ומהונגריה, ועוד,

חשבון, בואו ונחשב חשבוננו של עולם, והכוונה שהשומעים בקול יצרם הולכים שולל אחרי כל מנעמי העולם הזה, להתעשר עושר רב ולחיות חיי תענוגים, בקיץ נוסעים ליהנות במעונות הנופש בהרים [קאנמרי] ובחורף נוסעים ליהנות בפלורידה, וכמאמר הכתוב (ישעיהו כב, יג) והנה ששון ושמחה הרוג בקר ושחוט צאן אכול בשר ושתות יין אכול ושתו וגו', כך הם חיים את חייהם בלי חשבון. אבל המושלים ביצרם אין הולכים אחרי תאוות והנאות העולם הזה, אלא אומרים בואו חשבון, בואו ונחשוב חשבוננו של עולם, דהיינו כשם שיש בעולם הזה 'חשבון בנק' ואי אפשר להוציא כסף מהבנק רק לפי הסכום שיש בחשבון, כך יש 'חשבוננו של עולם', והחכם עיניו בראש אינו רוצה ליהנות בעולם הזה, כי הוא זוכר שהוא עתיד ליתן חשבון לפני הקב"ה לעתיד לבוא, ועל כל הנאה שנהנה בעולם הזה יגרע מחלקו לעתיד.

*

זה הרמז כמה שאמרו חז"ל (ראש השנה לד, א) אתקין רבי אבהו בקסרי, תקיעה, שלשה שברים, תרועה, תקיעה וכו', מספקא ליה אי גנוחי גנח אי ילולי יליל, ע"כ, והכוונה שבתחילה האדם הוא בכלל גנוחי גניח, הוא גנוח על מיעוט מזונותיו בעולם הזה, ורכות אנחותיו ותפילותיו לפני הקב"ה על שפרנסתו קשה עליו, ואחרי שהוא מרבה להתפלל ולבקש על חיי רווחה, נותנים לו משמים את משאלות לבו שפע של ממון. אבל לעתיד לבוא כשיראה כמה הפסיד ממה שאכל שכרו בעולם הזה, אזי ילולי

הזה או חיי עולם הבא, ומי חכם ויבן זאת שאם עונותיו מרובים ממצוותיו ואין לו די שכר ליהנות בשתי העולמות, מוטב שלא יתקיים בו 'משלם לשונאיו אל פניו להאבידו', כי זה אסון גדול עבורו, אלא מוטב שימעטו את פרנסתו בעולם הזה וישמרו לו מעט לעולם הבא.

הדבר דומה למה שאנו רואים שיש שני סוגי אנשים, יש אנשים שהם חיים בלי חשבון ומבזבזים את ממונם [אויסברענגערס], או שמאבדים את ממונם בעסקי הבל כגון במשחק בקוביא וכדומה, וכעבור תקופה הם פושטים רגל ומושלכים בבית הסוהר למשך כמה שנים, ובשנות הזקנה הם עלובים ומסכנים כהושענא חבוטה. לעומת זאת יש אנשים שבצעירותם הם מכלכלים את חייהם בתבונה, נוהרים שלא להשחית ממונם לריק, וגם כשהם מרויחים בכל חודש סכום נכבד אין הם מבזבזים את כל הממון, אלא חוסכים בהוצאות ומשתמשים רק בחלק קטן לצרכי חייהם, ואת כל השאר הם מניחים למשמרת, וכך פרוטה לפרוטה מצטרפת לחשבון גדול, עד שבימי זקנותם יש להם למחיתם בהרווחה. ואם כה נוהג אדם לחיי העולם הזה אשר לכל היותר יחיה כאן מאה שנה, כמה צריך אדם לחיות את חייו בחשבון נכון ולשמור ולגנוז לחיי העולם הבא אשר הם אלפי שנה של חיי נצח.

זה הביאור כמה שאמרו בגמרא (בבא בתרא עח, ב) מאי דכתיב (במדבר כא, כו) על כן יאמרו המושלים בואו חשבון, המושלים, אלו המושלים ביצרם, בואו

ע"כ. ענין זה נזכר גם בפיוט לחג הסוכות (שחרית ליום א' דסוכות, המתחיל אקחה בראשון), אלא ששם יש חילוף דברים ברמזו של הלולב וההדס, שהלולב רומז על בעלי מצוות בלא תורה, וההדס רומז על בעלי תורה בלא מצוות. וצריך ביאור איזה שייכות יש בין המעם והריח של ארבעת המינים ובין התורה והמצוות.

אכן באלה הדברים יש רמז והוראה כיצד צריך אדם לנהוג בעולם הזה, שאם הוא מלא וגדוש בתורה ובמעשים טובים, הוא דבוק בה' וכתורתו וממש לא פסיק פומיה מגירסא כל היום, ותמיד זוכר את בוראו ומקיים בעצמו 'שויתי ה' לנגדי תמיד', וכל מעשיו לשם שמים, הנה אדם כזה יש לו אוצר גדול של מצוות שאדם אוכל פירותיהם בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא, כך שכל מה שיהנה מהעולם הזה יהיה רק מרווחי הפירות המרובים שיש לו, בלי לגרוע מאומה מהקרן לעולם הבא, הוא אכן יכול באמת ליהנות בעולם הזה גם מהמעם וגם מהריח, והוא זוכה לשני עולמות בשלימות, כדוגמת אדם המרוויח בעסקו אחוים של מיליונים שהוא יכול בשופי ליהנות מהרווחים בלי לחשוש על הקרן.

לְעוֹמֵת זאת יש אנשים שהם רק בעלי תורה בלי מעשים טובים, או רק בעלי מעשים טובים בלי תורה, כך שאין להם ריבוי של שכר, והם צריכים לקמץ בהנאותיהם בעולם הזה, שיהיה להם רק הנאה של מעם בלי ריח, או רק ריח בעלמא להשיב את נפשם העייפה בלי למעום אוכל, אבל אי אפשר להם

לילל, שירכה בבכי ויללה ויגער בעצמו לאמר, אוי כמה חסר דעה הייתי כאשר נגחתי בעולם הזה והמרחתי את קוני שיתן לי שפע ממון, ולמה זה לא השכלתי להתאפק ולשמור את שכרי לעולם הבא, ועתה אומלל אני ונתרתי חסר כל. זאת מעוררים בתקיעת שופר של ראש השנה, שהחי יתן אל לבו לחשוב חשבונו של עולם, ולזכור 'לפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה'.

*

באלה הדברים נראה לכאור את דברי המדרש (תנחומא אמור, כב, הובא במור או"ח סימן תקפא) על הכתוב (ויקרא כג, ו) ולקחתם לכם ביום הראשון וגו', וכי ראשון הוא, והלא חמשה עשר הוא, אלא ראשון לחשבון עונות, ע"כ, והוא פלא, מדוע דווקא יום ראשון של סוכות הוא ראשון לחשבון עונות.

ויתבאר בהקדם מה שאמרו במדרש (ויקרא רבה ל, יב) פרי עץ הדר אלו ישראל, מה אתרוג זה יש בו מעם ויש בו ריח, כך ישראל יש בהם בני אדם שיש בהם תורה ויש בהם מעשים טובים. כפות תמרים אלו ישראל, מה התמרה הזו יש בו מעם ואין בו ריח, כך הם ישראל יש בהם שיש בהם תורה ואין בהם מעשים טובים. וענף עץ עבות אלו ישראל, מה הדרם יש בו ריח ואין בו מעם, כך ישראל יש בהם שיש בהם מעשים טובים ואין בהם תורה. וערבי נחל אלו ישראל, מה ערכה זו אין בה מעם ואין בה ריח, כך הם ישראל יש בהם בני אדם שאין בהם לא תורה ולא מעשים טובים,

*

זאת מחויב כל יהודי לדעת, כי
בעוונותינו הרבים רבים אין מבינים
בוה, והם כעיוורים המגשישים באפילה
ועסוקים להביט שוב ושוב רק על טובתם
בתוך ביתם בעולם הזה, כביכול יחיו כאן
לנצח נצחים, ואיש בער לא ידע וכסיל
לא יבין מאומה מחיי העולם הבא, ואין
מבינים מאומה מה נעשה בעולמות
העליונים, ועל כן כאשר בא יום ראש
השנה אין יודעים כלל מה לבקש
ולתחנן לפני הקב"ה.

ובזה נראה לפרש את דברי המדרש
(ויקרא רבה כט, א) יהודה רכבי נחמן
פתח, עלה אלקים בתרועה ה' בקול
שופר (תהלים מז, ו), בשעה שהקב"ה יושב
ועולה על כסא דין, בדין הוא עולה, מאי
מעם, עלה אלקים בתרועה, ובשעה
שישראל נומלין את שופריהן ותוקעין
לפני הקדוש ברוך הוא, עומד מכסא
הדין ויושב בכסא רחמים, דכתיב ה'
בקול שופר, ומתמלא עליהם רחמים
ומרחם עליהם, והופך עליהם מדת הדין
לרחמים, ע"כ. ורכו הדקדוקים בזה,
זוקה"ק זי"ע בבני יששכר (מאמרי תשרי,
מאמר ג, אות א) עמד בזה, וגם אני ענית
ואמרתי בזה לבאר בכמה אופנים.

ולתאמור יבואר הכוונה, בשעה
שהקב"ה יושב ועולה על
כסא דין, והוא שומע את בקשתם של
בני אדם הצווחים ומבקשים הב לב לנא
מזונא (תקוני זוהר, תקון ו, דף כב, א),
ומתפללים שבשנה הבאה יעלו את
משכורתם בעבודה ויריחו עוד כמה
מאות דולר, והקב"ה שומע בקשתם בדין

ליהנות מהעולם הזה יתר על המידה
במעם וריח יחד, כדי שלא לבזבו את
שכרם לעולם הבא. ומו שאין בו לא
תורה ולא מעשים טובים, נוח לו שלא
יהיה לו לא מעם ולא ריח, דהיינו שלא
יהנה כלל מהעולם הזה אפילו בריח
בעלמא, כי כל הנאה מהעולם הזה הוא
בכלל 'ומשלם לשונאיו אל פניו
להאבירו', וידע בנפשו שמוטב לו שיאכל
רק עשבים מרים ותפוחי אדמה חיים,
וילבש בגדים ומנעלים קרועים, ובלבד
שלא יפסיד את כל קרנו לעולם הבא.

וזהו הן דברי המדרש, ולקחתם לכם
ביום הראשון וגו', ומפרש המדרש
מה ההוראה והרמז בלקיחת ארבעת
המינים, אלא ראשון לחשבון עונות,
פירוש, שבחג בו נידונים על המים, ואחר
כך בא יום שמיני עצרת אשר ביום זה
אומר השי"ת לעם ישראל 'מאי דבעית
שאל ויהיב לך' (וזה"ק ח"ג, דף לב, א), אזי
מרים שהקב"ה משפיע לאדם רוב גשמים
ונותן לו כל משאלותיו, מקדימים תחילה
חשבון עוונות ולחשב חשבונו של עולם
האם אכן נוח לו לקבל רוב טובה בעולם
הזה, כי אמנם רשע גמור ומוחלט,
בעבורו יפסקו משמים להוריק על
שדותיו מטר לרוב ויתנו לו כל תאוות
לבו, כדי שיאכל כל שכרו בעולם הזה,
ואת הכל יקחו מהחלק שיש לו לעולם
הבא והוא ממושכן עבור הנאותיו בעולם
הזה, כך שלא ישאר לו מאומה ויהיה
נכרת לעולם הבא, אבל כאשר הקב"ה
עוזר ליהודי הוא מרחם עליו שלא לתת
לו שכרו בעולם הזה, ורק אם יש לו
הרבה תורה וגם מעשים טובים אזי יזכה
לשני עולמות.

וזה לך האות שלפעמים אף הקללה היא ברכה, שהרי הכתוב ממשיך ואומר אשר נתתי לפניך, ולכאורה יפלא, איך יאמר הכתוב 'נתתי לפניך' על הקללה, והרי ידוע מה שאמרו במדרש (בראשית רבה ג, ו; ועיין תענית ג, א תוספות ד"ה וטל) על הכתוב (בראשית, א, ה) ויקרא אלקים לאור יום ולחושך קרא לילה, שהקב"ה מייחד את שמו רק על הטובה ולא על הרעה, ועל כן כבריאת האור שהוא דבר טוב ומועיל כתוב ויקרא אלקים לאור יום, אבל כבריאת החושך כתוב ולחושך קרא לילה, ולא כתוב קרא אלקים לילה, כי אין הקב"ה מזכיר את שמו על הרעה, ע"כ, ועל כרחך אתה אומר שגם הקללה היא ברכה וטובה שהקב"ה מייחד שמו עליו, כי אין הקב"ה חפץ שיהנה בהאי עלמא ויאכל את שכרו לעלם הבא. זהו כיאור אמת ויציב לאמיתתה של תורה.

*

כאשר באים הימים הקדושים צריך כל יהודי לדעת את אלו הדברים, מה לבקש ואיך להתפלל לפני הקב"ה, ולא להתפלל על עסקי שמות והבל.

זהו כעין מה שמובא מהבעש"ט הקדוש זי"ע (ראה בעל שם טוב עה"ת, פרשת יתרו, אות לח, ובמקור מים חיים שם) לבאר מה שנפסק בהלכה (שו"ע או"ח סימן שז, א) שאסור להרבות בשבת בשיחת דברים בטלים, וכתב הרמ"א שבני אדם שסיפור שמועות ודברי הדושים הוא עונג להם, מותר לספרם בשבת כמו בחול, ולכאורה הוא פלא שיתירו לדבר בשבת דברים בטלים לאדם שמתענג מכך.

להם בתים וכרמים ונכסים רבים, אשר הוא נראה לכאורה כמדת הרחמים, אבל באמת זה עצמו היא מדת הדין הגדולה ביותר, כי יאכלו כל שכרם בעולם הבא ויבואו לעולם הבא ריקים מכל, כמו שאמר איוב (איוב א, כא) ערום יצאתי מבטן אמי וערום אשוב שמה.

*

בבן נבוא לביאור הכתוב בפרשתן, והיה, אין והיה אלא לשון שמחה, והשמחה תהיה כי יבואו עליך כל הדברים האלה הברכה והקללה, ואל תתמה מה שמחה יש בביאת הקללה, לפיכך כרך הכתוב יחדיו את 'הברכה והקללה', ללמדך שלפעמים יש קללה שהיא ברכה וראוי לשמוח עליה, ויש גם ברכה שהיא קללה וראוי להצטער עליה, דהיינו שאצל הצדיקים החפצים רק בחיי העולם הבא, כאשר באה עליהם קללה ואין נותנים להם טובות הנאה בעולם הזה, זאת היא להם ברכה ושמחה גדולה, כי בכך שמרו למשמרת לעולם הבא את כל הקרן ואף את כל הפירות ופירות פירותיהם, ולא אכלו מאומה משכר מצוותיהם בעולם הזה, ועל כך נאמר והיה לשון שמחה, והשמחה היא על כך שאין הם בכלל ומשלם לשונאיו אל פניו להאבידו. ולעומת זאת אצל הרשעים כאשר באה עליהם ברכה בעולם הזה, כאשר על אף שיש להם רק מעט זכויות נותנים להם את כל שכרם בעולם הזה, וגם כאשר הם בגדר 'השמרו לכם פן יתה לבככם' מתקיים בהם 'ונתתי מטר ארצכם בעתו', באמת זאת היא להם קללה הגרועה ביותר.

תלין (זוה"ק ח"ב פרשת יתרו דף פח, א), וביום שבת קודש אפשר להידבק בהקב"ה, יום שבת קודש הוא מעין עולם הבא, הוא יומא דנשמתא (זוה"ק ח"ב פרשת ויקהל דף רא, א), ואין שיעור להשגות הרוחניות שיכול אדם להשיג ביום שבת קודש, והקב"ה חפץ לתת ליהודי את כל התענוגים הרוחניים ביום שבת קודש, אשר באמת כל התענוגים הגשמיים אינם נחשבים אפילו אחד מני אלף מהתענוגים הרוחניים, ועליהם נאמר (שיר השירים ה, ז) אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה בו יבוו לו, ועל זאת מיוסד יום שבת קודש לקרוא לשבת עונג רוחני.

אבל אם בא אחד חסר דעה ואומר שהוא מתענג משיחת דברים בטלים, אין הקב"ה מונע זאת ממנו, אלא אומר לו, אם זו הנאתך, יהי לך אשר לך. אך באמת אוי לאותה בושה, שתחת שירגיש בשבת תענוג רוחני כפי שהרגיש הרה"ק בעל סידורו של שבת זי"ע ושאר הצדיקים, הוא מתענג בשבת משיחת דברים בטלים ודיבורי שחוק, ואצלו נחשב עונג שבת כאשר במשך השבת עלה בידו לקרוא ספר שלם של דיבורי הלצה מראשו ועד סופו, כדוגמת אותו מצורע שביקש מהמלך להתגולל בזבל בהמה.

ובאמור, הדברים אמורים בכללות העולם הזה, שהקב"ה אומר 'והיה כי יבוא עליך כל הדברים האלה הברכה והקללה אשר נתתי לפניך', שגם מה שנדמה בעיניך כקללה באמת זאת היא הברכה הגדולה ביותר, כי כאשר מונעים לאדם את הנאתו בעולם הזה, בכך גונזים בעבורו חיי נצח בעולם הבא.

וביאר הבעש"ט הקדוש על פי משל למלך אחד שפעם אחת תעה במדבר בשימון דרך, וכמעט שנפל למקום ליסטים ונחשים, ובא אדם אחד מצורע והציל את המלך והשיבו אל דרך הישוע. ביקש המלך להכיר מוכה למצורע זה וציוה לקרוא את המצורע לפניו, כיון שהגיע המצורע אמר לו המלך, יכול אתה לבקש ממני כל בקשה ואתנה לך ככל אשר תשאלך נפשך, ואותו מצורע שהיה איש כפרי נבער מדעת תחת לבקש מהמלך שיצווה לרופאים גדולים ומומחים שירפאו אותו, מצרעתו בסמנים מיוחדים אשר להם, פתח המצורע ואמר, אדוני המלך, הנה זבל הבהמות מועיל לקרר את הצרעת, ושמעתי שלמלך יש הרבה רפתות של פרות וסוסים, ובוודאי יש שם הרבה זבל של בהמות, על כן אבקש שיתנו לי רשות להיכנס שם ולהתגולל בזבל הבהמות כל היום. והנה כל העומדים שם מילאו פיהם שחוק על שומה זה, שתחת לבקש להירפא מצרעתו, ולבקש כל מחמדי עולם וכסף וזהב, הוא מבקש להתגולל בזבל בהמות, אך המלך אמר לעבדיו, מאחר שאיש כסיל זה בחר בבקשה זו, תנו לו את בקשתו ומהיום והלאה יוכל להיכנס לרפת ולהתגולל בזבל הבהמות כאוות נפשו כל היום וכל הלילה. כשמוע הכפרי את דברי המלך הודה לו עד מאד, וכך הווה שהיו דלתות הרפתות פתוחות לו תמיד להתגולל בזבל.

בן הוא ביום שבת קודש, אשר באמת ביום זה יכול אדם למלא אוצרותיו מבית המלך מלכו של עולם, שהרי כל ברכאן דלעילא ותתא ביומא שביעאה

נפשם - כאשר כל הגוים עומדים עלינו לבלותינו וכל היום יפטירו בשפה לכו ונכחידם מגוי, וכל מה שמתקיימים שם היא רק בזכות קומץ היהודים העוסקים בתורה והולכים לבותל המערבי לשפוך שיח כפרקי תהלים, והדבר ברור בלי שום ספק שלולי יהודים אלו בוודאי היתה המדינה חרבה זה מכבר. כך אנו רואים שמכל החלום האפל אשר חזו להקים להם מלכות וממשלה, אשר לשם כך מלטאו אנשים מכל העולם לבוא לגור במדינה המוקפת ים של ערביים, בסוף מעשה התברר כי אך שקר נחלו אבותינו הבל ואין בם מועיל (ירמיה טז, ט).

בזאת היה גם באמריקה, אשר הראביים הרפורמים הרשעים מעו והמעו לחשוב שאם יתנהנו ככל הגוים ויתדמו לכומרים אזי תיפסק שנאת הגוים לישראל, ובאחרית דבר אנו רואים בימינו באמריקה את התגברות האנטישמיות עד שיהודים חוששים לצאת לבדם בלילה, והגוים השחורים נשאו ראש להיות מושלים בכיפה ולהטיל אימתם על היהודים. זאת יכול לראות בחוש כל המבקש לראות את האמת ואינו חפץ לרמות את עצמו.

גם בתקופת ההשכלה בנרמניה היה כך, שהמשכילים באו במענה שכל שנאת הגוים לישראל נובעת מכך שהיהודים שומרי תורה ומצוות מובדלים מהגוים בלשונם ולבושם, ואין מדקדקים לתקן את לבושם באופן נאה ומהודר, אבל אם היהודים יתלבשו כדרך גויי אירופה אזי כל הגוים יעריצו אותם ויחזיקו עמהם בדעה אחת. אולם הסוף

*

באופן אחר כעין זה נראה לפרש הכתוב, כי הנה האדם אין יכול לראות אחרית דבר מראשיתו מה נחשב באמת לדבר טוב, כי רואים לפעמים צדיק ורע לו רשע וטוב לו (ראה ברכות ו, א), ומכך עלולים למעות וליפול לידי הרהורי כפירה ואפיקורסות ח"ו, ולשאול זו תורה וזו שכרה. אולם באמת יש להביט בכל דבר על הנעשה באחרית דבר, וכן הכתוב אומר (תהלים לו, לה) אחרית רשעים נכרתה, וכן אמרו חז"ל (בראשית ובה טו, ד) הרשעים תחילתן שלווה וסופן יסורין, וצדיקים תחילתן יסורין וסופן שלווה.

דבר זה אנו רואים עין בעין, שהסוף של כל הרשעים, הכופרים והמורדים, היא אבדון וכליון. כן רואים בחוש בימינו שכל אותם הרשעים שמסרו נפשם למען הקומוניזם, אחריתם היה עדי אובד, וכל הרשעים הרוצחים שהיו ראשי ומנהיגי הקומוניזם סופם היו שנהרגו במיתת תלייה או שנסלחו לארץ גזירה לסיביר ולא נותר מהם שריד ופליט.

בן אנו רואים אצל הרשעים בארץ ישראל, אשר בתחילת דרכם סברו במיפשותם שאם יקמו להם מדינה יהיו ככל הגוים בית ישראל, אזי כל הגוים ינשאו וינשקו אותם, אולם בסוף מעשה אנו רואים בימינו שמיום בריאת העולם לא היתה התגברות גדולה כל כך של שנאת ישראל כמו בימינו, ואין בכל העולם עוד מקום סכנה גדולה כל כך ליהודים כמו בארץ ישראל - השי"ת יעמוד לימין עמו וישמרם מכל מבקשי

נפשם ולא המירו דתם, וכן נמצאו הדברים כתובים בספרי דברי הימים שכתבו יהודים אלו אשר הם מקוננים ובוכים על עצמם מדוע לא מסרו נפשם לכתחילה להריגה.

הוי אומר, שכל אותם דרכי חטאים שסברו מתחילה להתערב בגוים, התברר לבסוף שבכך היו דומים למי שמבקש לכבות אש בשפיכת נפט, אשר אדרבה במעשה הזה רק תגדל מדורת האש יותר, כאשר אנו רואים בימינו את גודל שנאת הגוים בכל העולם, שאפילו גוים שמעולם לא ראו צורת יהודי נגד עיניהם, גם הם שונאים כל יהודי. מכל זאת אנו רואים שכאשר מבקשים לבחון את דרכי העולם בהכרח להמתין זמן מה, אבל בסוף מעשה רואים בחוש כי אחרית רשעים נכרתה.

בן אנו רואים בימינו בארץ ישראל, אשר רבים מהתועים מתעוררים לשוב לכור מחצבתם, כאשר קיבלתי גם היום מכתב בענין זה, שיש אלפים מיושבי ה'קיבוצים' אשר מתחילים להתחרט על הדרך שבו הלכו, ואם כי איני יודע אם הם כבר נעשו ממש בעלי תשובה, אבל הם כבר מקנאים בדרכם של יראי ה', ומודים ואומרים שהרשעים הסיתו אותם במשאות שוא ומדוחים והעבירו אותם על דעתם, וכן עוברת רוח תשובה בכל הקיבוצים וגמסרים שם שיעורי תורה ויהדות. ואם כי באמריקה עדיין אין רואים אצל הרשעים את ההתעוררות לתשובה, אך יתכן שגם כאן יבוא היום ויראו זאת, והקב"ה מנהל את עולמו בחשבונות הידועים לו אימתי לעורר

המר של דרך זו התברר בשנות הזעם של שואת אירופה אשר דווקא מגרמניה תיפתח הרעה, וכאשר היטלר עלה לשלטון בגרמניה מצא שם שלושים אלף כמרים מזרע ישראל, ואת כולם הוציאו להריגה מחמת שבדקו ומצאו שהם מזרע ישראל. זכרנו כי כאשר הרשעים ימ"ש הובילו אותי לראשונה בערב שבת קודש לעיר פעסט אל המקום אשר משם נשלחו כולם אל מחנה ההשמדה אושוויץ, היו עמי בחדרי, להבדיל, גם כומר אחד ובניו, כי בדקו ומצאו שזקנו היו יהודי, ואותו כומר היה עסוק כל העת בצלמיו ובטח בהם שיצילוהו, אולם למחרת היום, ביום שבת קודש בבוקר, כבר הובילו את הכומר לפולין ושם הרגוהו, ואילו אותי הותיר השי"ת לטובה והנה אנכי עומד לפניכם היום חי וקיים. הוי אומר שכעבור זמן רואים בחוש שלא הועיל מאומה כל הדרך הנלווה של הליכה בדרכי הגוים.

וככל החזיון הזה היה גם בעת גירוש ספרד, שכל אלה שלא היה להם עוז רוח למסור נפשם אלא בחרו להמיר דתם, אף שלפי שעה סברו שעלתה בידם להציל ממות נפשם, והיו שמחים בראותם שאר היהודים הרגו ואילו הם עלו לגדולה ונשארו בחיים, אבל כעבור כעשר או עשרים שנה החלו אנשי האינקוויזיציה לרגל אחריהם ולפשפש במעשיהם, ומצאו איזה פגם להוכיח שהם אינם נוצרים נאמנים, כגון שמצאו על אחד שהשתחוה לצלם רק שלש פעמים ולא שש פעמים וכדומה, וסופם היה שעינו והרגו אותם במיתות משונות הרבה יותר מאלו שלכתחילה מסרו

אחינו בני ישראל, אשר כאן יש לנו הגבלות ומניעות שונות מצד שומרי הדת ובתי הדין וכדומה, נלכה נא לגור בקרב הגוים ונעשה מה שלבנו חפץ. כך היו רשעים שמכרו שיבואו לאמריקה ויתערבו שם בגוים ואז כביכול יוטב להם כל הימים, וגם הגוים הסיתו אותם לאמר שאם ימירו דתם יתנו להם את כל טוב הארץ, אולם לאחר שכבר התערבו בגוים נודע להם שתחת למצוא שם מקום מוכה ומנוחה, אזי אדרכה באו יותר למקום רע ונידח ושנאת הגוים כנגדם רק גוברת יותר. כן היו יהודים כדור הקודם אשר סברו לעזוב את אביהם ואת אמם שומרי התורה והמצוות, ולעלות לארץ ישראל ולחיות שם חיי הפקרות ולאכול בשר דבר אחר, אולם כעבור חמישים שנה מכירים במעוהם כי כל מחשבותיהם ירדו למיזון, וכשמונים אחוזים מהם היו חפצים לעזוב את הארץ ולברוח כמי שבורחים מהגיהנום, ורק שומרי התורה ויראי ה' חפצים להישאר בארץ הקודש, אבל הכופרים שבאו רק למטרה להתהולל על תאות נפשם מתחרטים על מעוהם כשרואים כי רע ומר להם מאד.

מעוה זו היא כדוגמת מה שהיה בשנות הזעם כאשר הובילו את היהודים לאושוויץ, אשר בתחילה לא ידעו לשם מה נשלחים לשם, ורבים טעו לחשוב שהולכים רק לעבודה של חמיבת עצים ביער, והיו יהודים מהונגריה שחזרו ממחנות העבודה וסיפרו שהמצב אינו גרוע כל כך ורק עובדים קצת ביער, כך נסעו היהודים לאושוויץ מתוך מחשבת מעוה שהם נוסעים למקום עבודה,

בתשובה, אבל כללם של דברים הוא שיש להמתין איזה זמן, אבל לא לעולם חוסן וסוף האמת להתברר.

*

זה דבר הכתוב, והיה, אין והיה אלא לשון שמחה, והשמחה היא כי יבואו עליך כל הרברים האלה הכרבת, פירוש אף שבתחילת הדרך היה נדמה לך שמה שהלכת בדרכי הגוים היה לך לברכה, והיית שש ושמח על כך שאתה מתחבר ומתרועע עם גויי הארץ ומצא עמהם שפה אחת ודברים אחדים, אבל בסופו של דבר יתברר לך שדבר זה היה בגדר והקללה, כי הגוים יאמרו לך שיהודי נשאר יהודי ויפנו לך עורף. ועל דבר זה נאמר לשון שמחה, כי אם היו רואים שדרך רשעים צלחה עד הסוף בעולם הזה, היה ככך נסיון גדול לשאר היהודים בראותם רשע וטוב לו, ולכן הקב"ה בעל הרחמים אשר רחמיו על כל מעשיו, מגלה את האמת שגם בעולם הזה יראו שאחרית רשעים נכרתה ובסוף משלמים להם גמולם בראשם, ובכך יתעוררו ישראל לתשובה. ועל כך אמר הקב"ה אשר נתתי לפניך, דהיינו שאני גרמתי שהברכה תתברר בסוף כקללה, כדי שתוכל לראות את אבדן דרך הרשעים, ועל ידי זה והשבות אל לבבך וגו' ושבת עד ה' אלקיך.

בזה יבואר לשון הכתוב, והשבות אל לבבך בכל הגוים אשר הדיחך ה' אלקיך שמה, כי הגנה במשך הדורות היו תרבות אנשים חמאים, ואולי יש גם היום בארץ ישראל מהערב רב פושעים כאלה, אשר אמרו בלבם מה לנו לחיות אצל

ואחרי שנעלו שערי המחנה אחריהם וראו את האש בוערת בכבשנים, כבר איחרו את השעה ואברתה תקוותם. כך גם אותם רשעים טעו לחשוב שכאשר הם הולכים להתערב בגוים הרי הם הולכים למקום בו מוצאים טובה וברכה, אך בסוף התברר להם שהליכה זו היתה למקום נידח שכולו אברון.

הוא שאמר הכתוב, והשבות אל לבבך ככל הגוים אשר הדיחך ה' אלקיך שמה, לא אמר 'הפיצך' אלא 'הדיחך', כלומר, שאחרי שכבר תהיה מעורב בתוך כל הגוים, אז יתברר לך שבאת למקום של 'הדיחך', ותחת שמברת לנסוע לאמריקה כ'מדינה של זהב' ולחיות שם חיי הפקרות, או לנסוע לארץ ישראל ולחיות שם חיי פריקת עול, הרי יתברר לך שאין זו אלא קללה, כאשר משמים הדיחך ה' למקום נידח שאין בו שום תועלת וברכה. ועל כך נאמר והיה לשון שמחה, ששמחה היא כאשר הרשעים רואים בסופו של דבר את טעותם המרה, כי בכך יש תקוה שיתעוררו לשוב בתשובה.

*

זה נראה הביאור בדברי המדרש פליאה (עיין שבט מוסר פרק לו בשם ר"ל) אין שלום אמר ה' לרשעים (ישעיה נג, כא) מכאן שהקב"ה אוהב את הרשעים, והוא פלא. אכן הכוונה שהקב"ה מרחם אפילו על הרשעים, כי רחמיו על כל מעשיו, ולכן אלמלי היה לרשעים מנוחת שלום ושלווה והשקט ובטח כל הימים, וכל הגוים היו כורתים עמו ברית שלום, מנשקים אותו ומכניסים אותו למחיצתם,

אז היו הרשעים עלולים לחשוב שהעולם הפקר ולא היו מתעוררים לעולם לשוב בתשובה, לכן הקב"ה האוהב את הרשעים וחס על נשמתם שישבו בתשובה, כי ישראל אף על פי שחטא ישראל הוא (סנהדרין מה, א), הוא עושה שיתקיים בהם 'אין שלום', שהגוים ידחו אותו מקרבם ולא ירצו לכרות עמו ברית שלום, ובכך יש תקוה שכאשר הרשע יראה שהגוים אין מבקשים את שלומו וטובתו אולי ישיב אל לבו לאמר אלכה ואשובה אל אישי הראשון כי טוב לי אז מעתה (הושע ב, ט), ויגמור בדעתו כי צדקו היו דברי אבי ואמי וקני בהתחננם אלי לאמר שלא לסור מדרך ה'. ויזכור כמה טוב היה בשנים עברו, ומי יתנני ירחי קדם כאשר התגוררו היהודים בעיירות הקמנות באירופה, שאמנם עברו שם עבודה קשה לפרנסתם, אבל חיו חיי נחת ושלווה, והיו יכולים ללכת מעיר לעיר בלי להתיירא מפני רוצחים וליסטים, ואז ישיב אל לבו להבין שמאומה לא עלתה בידו לא מקומוניזם ולא מהציוניזם ולא משאר הכתות הרעות, ויראה בחוש שכל האלילים כרות יכרתון, כאשר רואים בימינו שהקב"ה שוכר ומנתץ את כל האלילים של דרכי הטומאה.

בשם שרואים בימינו כאשר חופרים בארץ ישראל ומוצאים פסלים של עבודה זרה, וכל אחד משתומם איך נסתרה בינתם של בני אדם להשתחוות לחתיכת אבן וברזל, כך גם עלתה ביד כל הכתות הרעות, שכעבור שנים מהקמת תנועת הקומוניזם תמהים בני אדם האם כעבור דגל אדם זה מסרו בני אדם את

*

עומדים אנו סמוך ונראה לראש השנה, ובשבועות הקרובים לא יהיה באפשרות למסור את השיעור חומש ורש"י מחמת הימים טובים, ועל כן השיעור הבא יתקיים אי"ה בפרשת בראשית, ואני תקוה שאת השיעור בפרשת בראשית כבר אמסור בארץ ישראל בקרית צאנו, כאשר כבר נזכה בחודש תשרי שיתקיים בנו בתשרי עתידין להיגאל כשיטת רבי אליעזר (ראש השנה יא, א), ואף שכבר אמרתי כך כמה פעמים בשנים קדמוניות, אבל כפי הנראה רימו אותי, אבל עתה הפעם אני תקוה שיצדקן דברי.

ובזכות זה שבכל זאת יהודים חפצים להיות טוב, ומתחזקים בכל הכוחות, ולפי מיעוט ההשגה בימינו, לזכור את ה' וללכת בדרכיו, יעזור השי"ת לכל היהודים שחפצים ללכת בדרך טובים ולהחזיק באמונה הקדושה, שיקוימו כל הברכות של 'ומל ה' אלקיך את לבבך ואת לבב זרעך לאהבה את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך למען חייד', ונזכה לשוב אל ה' בלב שלם. תכלה שנה וקללותיה תחל שנה וברכותיה, ובשנת תשל"ח הבעל"ט יקוים בנו "תשלח" את עמי מהגלות, על דרך הכתוב (שמות ו, טו) שלח את עמי ויעבדוני, ותהיה השנה הבעל"ט שנת גאולה וישועה ושנת רצון, וניגאל גאולת עולם כמהרה בימינו אמן.

נפשם שנים רבות, וכן כלפי הפושעים בארץ ישראל תמהים בני אדם האם עבור דגל כחול ולבן זה אימללו אותנו שנים רבות להתנהג כגוים ומאומה לא עלתה בידינו מכל ההתקרבות לגוים. ואז כאשר יראו כי כל רעיה בנדרו בה (איכה א, ב), יתקיים בהם (הושע ב, ז-ט) אלכה אחרי מאהבי נותני לחמי ומימי צמרי ופשתי וגו' ורדפה את מאהביה ולא תשיג אותם ואמרה אלכה ואשובה אל אישי הראשון כי טוב לי אז מעתה.

ובאמור על כך נאמר כן והיה לשון שמחה, כי שמחה היא כאשר מה שהיה נראה תחילה ככרחה וטובה בהליכתם אחר דרכי הגוים, מתברר לבסוף כקללה, ומתברר שכל ההתערבות בגוים היה בנדר 'הדיחך ה' אלקיך', ובאת רק למקום יותר נידח, כי על ידי כך יתעורר לשוב בתשובה ושמעת בקולו ככל אשר אנכי מצוך היום אתה ובניך, פירוש, שככל אשר אנכי מצוך היום במדבר תשמרו לעשות אתה ובניך גם בעוד שלשת אלפי שנה, ולא תאמרו שהתורה ניתנה ח"ו רק לשנות המדבר ואין היא מותאמת לעולם המודרני, ואז כאשר תבוא להכרה שכל הברכות המדומות הם קללה ולא הועיל מאומה מה שהלכו בדרכי הגוים, אז תהיה הגאולה ויתקיים ושב ה' אלקיך את שבותך ורחמך ושב וקבצך מכל העמים אשר הפיצך ה' אלקיך שמה, שלא יבוא לארץ ישראל על ידי 'קליטה' של הפושעים, אלא והביאך ה' אלקיך אל הארץ אשר ירשו אבותיך וגו'.

דברי תורה

מכ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

עוברין לפניו כבני מרון

שבטלו מן התורה וכדומה. וכן לבאר הלשון אשר נתתי לפניהם, דהיה די לומר על עזבם את תורתי.

וביאר על דרך דאיתא במדרש (שמות רבה כט, א) על הפסוק (תהלים כט,

ד) קול ה' בכח, בכח של כל אחד ואחד, הבחורים לפי כוחן, והזקנים לפי כוחן והקטנים לפי כוחן. והיינו שאדם החפץ לקבל על עצמו עול מלכות שמים, צריך לידע שבשמים מחשבים לכל אדם את מעשיו ואת התנהגותו לפי איך שהיה יכול לעשות לפי כוחו כשרונו ויכולתו ולפי השגותיו, ואין מרמים אדם אחד לחברו.

לבן מה נואלו אותם בני אדם שמניחים דעת עצמם בכך שהם מעולים וטובים מאחרים, ואומרים די כזה, שכן זהו עצת היצר שיאמר האדם לעצמו, ראה נא פלוני הוא מחלל שבת ואלמוני אינו מניח תפילין והשלישי הוא פורק עול, בעוד שאני על כל פנים משתדל לקיים מצוות ולילך בדרכי התורה, ואם כן שלום עלי נפשי. וצריך האדם לידע שבשמים ממעל אין ההנהגה כן, אלא לכל יהודי ישנו חשבון נפרד לעצמו ואין דנים שום אדם בהשוואה לאחרים, ורק

בתוה"ק (דברים כט, ט"ו) אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלוקים ראשיכם שבטיכם וקנינים ושוטריכם כל איש ישראל וגו' מחוטב עציך עד שואב מימך.

ולעיל בסוף פרשת כי תבוא (שם, ח) ושמרתם את דברי הברית הזאת ועשיתם אותם למען תשכילו את כל אשר תעשו, ויש לבאר הסמיכות, וכן לבאר כפל הלשון ושמרתם ועשיתם, ואחר כך שוב למען תשכילו את כל אשר תעשו.

מכל אדם נדרש עבודת ה' לפי כשרונו ויכולתו

יש לומר בהקדם דברי כ"ק אדמו"ר זי"ע לבאר מאמר הגמרא (נדרים פא, א; בבא מציעא פה, ב), אמר רב יהודה אמר רב, מאי דכתיב (ירמיה ט, יא) מי האיש החכם ויבן את זאת וגו' על מה אבדה הארץ, דבר זה נשאל לחכמים ולגבאים ולא פירושו, עד שפירשו הקדוש ברוך הוא בעצמו דכתיב (שם, יב) ויאמר ה' על עזבם את תורתי אשר נתתי לפניהם. ודקדק בלשון על עזבם את תורת, ולא נקט בפשיטות שלא למדו תורה או

אל לכו שכבר למד יותר מחברו, היה עוזב את תלמודו בסברו שכבר יצא ידי חובתו בכך שלמד יותר מאחרים, וזאת תחת להתבונן כי אשר נתתי לפניכם, רצ"ל לפני כל אחד ואחד לפי דרגתו, ושלא יהיה מרוצה בעיני עצמו אם למד מעט בהשוואה לאחרים שאינם לומדים מאומה, כי אין מודדים את האדם לעומת אחרים אלא לפי מעלותיו וכשרונותיו שלו, עכדה"ק.

מעשיו של כל אדם לפי חכמתו שלו

זהו שאמרו חז"ל במשנה (אבות ג, ט), כל שמעשיו מרובין מחכמתו חכמתו מתקיימת, וכל שחכמתו מרובה ממעשיו אין חכמתו מתקיימת. היינו שמעשיו של אדם צריכים להיות לפי חכמתו שלו ולפי ידיעותו בתורה והשגותיו בעבודת ה', כי לפי זה ידונו אותם בשמים, ולא יאמר די כמה שמעשיו מרובין ממעשיו של זולתו, דאו אין חכמתו מתקיימת.

ויבואר מה שמצינו קודם מתן תורה (שמות יט, ג) כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל, וברש"י לבית יעקב אלו הנשים תאמר להן בלשון רכה, ותגיד לבני ישראל, עונשים ודקדוקין פרש לזכרים, דברים הקשין כגידין, עכ"ל. דתיכף במתן תורה הורה הקב"ה לבני ישראל את הידיעה שאין דין שוה לכל אדם, כי ישנם בני אדם גסי רוח וקטני דעה, אשר עמהם מחשבים אחרת מאשר עם בני עליה ובעלי השגה.

אדם כזה אשר בכל ימות השנה שקוע בהבלי עולם הוזה ובחומריות,

הבורא כל עולמים הבוחן כליות ולב יודע על כל אדם עד כמה היה מסוגל להתעלות בעבודתו יתברך לפי הכשרונות שנתברך בהם ולפי החינוך שקיבל מילדותו והסביבה שנתגדל בה.

אין לאדם לדמות ולהשוות עצמו לאחרים

יתבן לפעמים שיהא אדם מישראל שלא זכה להתחנך על ברכי התורה והיראה, ויניח תפילין בכל יום לרגע קט בלבד וימלמל כמה פסוקים, וזה יהיה חשוב לפני הקב"ה יותר ממי שהניח תפילין משך כמה שעות, כי אליו יבואו בתביעה על שהסיח דעתו כמה רגעים ולא היה לו אימה ויראה כדבעי בהיותו עם התפילין. וכן הוא בכל מצוות התורה, דמי שהסתובב במחיצת צדיקים ועובדי ה' וראה באיזה מדרגת של התלהבות יכולים לעבוד את ה', וכל ימיו נתחנך בין לומדי תורה ויראי ה', דורשים ממנו עבודה במדרגה גבוהה יותר ממי שלא זכה לזה, ואם לא יעשה וישתדל לעשות כל מה שבידו לעשות במיצוי כל כוחותיו, יהא עתיד ליתן דין וחשבון.

ממעם זה אמר הקב"ה בעת מתן תורה (שמות כ, ב) אנכי ה' אלקיך וגו', בלשון יחיד, וכן כל התורה בלשון יחיד נאמרה (עיי' דעת זקנים, שם; רמב"ן, שם), כי התורה נתנה לכל אדם ואדם בפני עצמו, מבלי להשוות את אופן קיום המצוות בין אדם לרעהו.

וזוהו הרמז בלשון על עזכם את תורת, ולא אמר שלא למדו כלל, שכן היו לומדים תורה אבל אחר שכל אחד שם

עלה אלקים בתרועה, ובשעה שישראל נוטלין את שופריהן ותוקעין לפני הקדוש ברוך הוא, עומד מכסא הדין ויושב בכסא רחמים, דכתיב ה' בקול שופר, ומתמלא עליהם רחמים ומרחם עליהם, והופך עליהם מדת הדין לרחמים, אימתי בחודש השביעי עכ"ל, ויש גירסא (הובא בדברי חיים, פרשת ראה, ד"ה והנה כמו כן, בגמ"ה) ובשעה שישראל נוטלין את שופריהן בידיהן וכו', וצריך ביאור. וכן יש לבאר למה נקט שופריהן לשון רבים.

ויש לומר דהנה שופר הוא מלשון שפרו מעשיכם, ומורה על שיפור ותיקון המעשים בחרטה על העבר וקבלה על העתיד, וכן הכתוב אומר (עמוס ג, ו) אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו. כן כתב הרמב"ם (הלכות תשובה ג, ד), אף על פי שתקיעת שופר בראש השנה גזירת הכתוב, רמז יש בו, כלומר עורו ישינים משנתכם ונרדמים הקיצו מתרדמתכם וחפשו במעשיכם וחזרו בתשובה וזכרו בוראכם, עכ"ל.

ובאשר נטל האדם את השופר בידו ומכין עצמו לקיום המצוה, צריך הוא להרהר, הרי בדרך רע הייתי הולך כאשר סברתי עד כה שמעשי נחשבים לטובים והגונים מחמת שהם מעולים יותר מאחרים, הלא דרך האמת הוא שאני צריך לשפר את המעשים שלי לפי שכלי והשגתי, והלא לפי כשרונותי הייתי יכול להתעלות הרבה יותר ממה שאני נמצא כעת.

וזהו, בשעה שישראל נוטלין את שופריהן, בלשון רבים, כי כל אדם מישראל מתבונן בשיפור מעשיו לפי ערך עצמו בידיהן, רצ"ל שמכין שהכל

ובהגיע חודש אלול הוא נזכר שעוד מעט בא ראש השנה ומתעורר להשכים לסליחות, ובלשונו הפשוטה מבקש מהבורא כל עולמים שיתן לו שנה טובה בכריאות השלימות, מתוך אמונה בה' שהוא ממית ומחיה והוא זן ומפרנס מקרני ראמים עד ביצי כינים, אזי נהיה מזה לימוד זכות על ישראל, ומלאכי השרת שרפים וחיות הקודש אומרים לפני הקב"ה מי כעמך ישראל, ראה נא שגם אדם מגושם כזה אשר לא ראה צורת אות מימיו משכים בכל יום לסליחות ומתפלל אליך לפי כוונתו הפשוטה. וזהו בחינת בית יעקב אלו הנחותי דרגא שנמרדים לפי השגותיהם, ואליהם צריכים לומר אמירה רכה.

אולם ותגיד לבני ישראל דברים הקשים כנדין, אלו שנקראים בעלי מדרגה ואוחזים עצמם לבני עליה, ואותם שזכו לראות עבודת ה' בשלימות וראו מהו פחד מפני הבורא כל עולמים ויראה עילאה בבוא חודש אלול, הרי אדם כזה בהשכימו לסליחות בלי תשובה אמיתית, וכשיעמוד כעני ואביון וכמי שביתו ריקם לבקש סליחה ומחילה, ילכו עמו בחומר הדין ויטיחו בפניו, אי מלאכא אנא עד האידינא מאי מעמא לא אתית נבאי.

שופר מורה על שיפור המעשים של כל אדם

אִתָּא במדרש (ויקרא רבה כט, ג), יהודה רבני נחמן פתח, עלה אלקים בתרועה ה' בקול שופר (תהלים מז, ו), בשעה שהקדוש ברוך הוא יושב ועולה על כסא דין, בדין הוא עולה, מאי מעם

שאף את זאת לא עשו, אלא ישריש בלבו שממנו דורשים לפי החכמה שלו ולפי השגותיו ויכולתו, כי הלא הוא זכה לחבוש ספסלי דבי מדרשא ולשהות בין הוגי תורה ועובדי ה', ואף זכה לכשרונות ברוכים ולמשפחה הגונה, ואם כן דורשים ממנו הרבה יותר ממה שנדרש מאחרים שלא זכו לכל זאת, ואם ידמה עצמו אליהם יהא בנדר חכמתו מרובה ממעשיו.

זהו שאמר הכתוב (תהלים פא, ד-ה) תקעו בחודש שופר בכסה ליום חגנו כי חוק לישראל הוא משפט לאלקי יעקב. דיש בזה לימוד והוראה לאדם, תקעו בחודש שופר, רצ"ל שהוא צריך לקיים שפרו מעשיכם ולהתעורר מתרדמתו, ויתבונן כיצד יצרו הרע מקיים בו בכסה ליום חגנו, שמכסה מעמו את מצבו האמיתי ותחת זאת מראה לו שהוא טוב ומעולה יותר מאחרים. ועל האדם לשים אל לבו כי חוק לישראל הוא משפט לאלקי יעקב, והיינו שלכל אדם יש דין מיוחד, וכנ"ל דלביית יעקב נאמר אמירה רכה ולבני ישראל נאמרו דברים קשין כגידון, ואין דומה משפטו ודינו של אדם זה למשפטו ודינו של זולתו. ורק כשישכיל האדם לידע שהוא צריך להשלים עצמו לפי מה שנדרש ממנו, אזי יוכל להתעלות באופן הראוי.

מדרגת כל אדם הוא נסתר וידוע רק להבורא כל עולמים לבדו

ו'ורמז בכתוב בפרשתן (כמ, כח) הנסתרות לה' אלקינו והנגלות לנו ולבנינו עד עולם לעשות את כל דברי

תלוי בידי שלו, והוא מתוודה ואומר, אבי שבשמים, כעת יודע אני האמת ואינני תר יותר אחר תירוצי שוא אשר היצר מבלבל אותי, די לי כמה ששעיתי אליו בכל ימות השנה לבלבל ראשי ומוחי בהבלים, אבל ברנע קדוש כזה מודה אני ומתודה שאין לי שום אמתלא, כי הלא בידי היה הדבר להתגבר ולהתעלות בכח הנשמה הקדושה שנתת כי אשר חצובה ממקור טהור, ומה גם שזכיתי לראות צדיקי אמת ועבודת ה' בשלימות, וכעת מה עלתה בידי, בושתי ונבלמתי להרים אלוקי פני אליך, הלוואי יכולתי להיסתר במערה חשוכה ולהיחבא לבלתי הראות פני, אמנם בורא כל עולמים מתחרט אני באמת כיודעי אשמתו ומקבל אני על עצמי לשוב בתשובה שלימה כפי הנדרש ממני. ובראות הבורא כל עולמים לכבות השבורים של בני ישראל, מיד מתמלא עליהם רחמים ומרחם עליהם, כי לא בזה ולא שקץ ענות עני.

עבודת היצר לכסות מן האדם את מצבו האמיתי

ו'ורמז בלשון חז"ל (ראש השנה כמ, ב) תקיעת שופר חכמה ואינה מלאכה, דרומז אהא דכל שמעשיו מרובין מחכמתו חכמתו מתקיימת כנ"ל, שמעשיו של אדם צריכים להיות לפי מדת החכמה שלו ולא שירמה עצמו לאחרים. והיינו שזהו הלימוד ממצות תקיעת שופר, שלא יתפתה האדם לדברי היצר הרע שמציב בפניו את מצוותיו ומעשיו הטובים שעשה, ומניח דעתו דדי בזה שהוא טוב ומעולה יותר מאחרים

והשכליות שזכית להם מן השמים, אם עשית כפי כשרונותיך ויכולתך, ולא אם עשית יותר מאחרים.

ועל דרך זה פתח ואמר בפרשתך, אתם נצבים היום כולכם, ואיתא בזוהר

הקדוש (פרשת פנחס, ח"ג דף רלא, א) היום דא ראש השנה, וכן נרמז בפסוק (תהלים קיט, צא) למשפטיך עמדו היום וגו'. ורצ"ל דאף שכולכם נצבים בדין ביום ראש השנה, ראשיכם שבמיכם זקניכם ושומריכם כל איש ישראל וגו' מחוטב עציך עד שואב מימך, מהקטן עד הגדול, מכל מקום כל איש ישראל נמדד לפי מה שהוא, הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו.

זהו שאמרו חז"ל (ראש השנה יח, א) כל באי העולם עוברין לפניו כבני מרון, מאי כבני מרון וכו' ריש לקיש אמר כמעלות בית מרון. וברש"י, כמעלות בית מרון, הדרך קצר ואין שנים יכולין לילך זה בצד זה וכו'. ורומז לענין האמור, שכל אדם נידון בנפרד לפי מה שהוא, ולכן אל יהיה האדם מרוצה מחמת שנראה בעיניו שהוא טוב לעומת חוטב העצים ושואב המים, כי אדם כזה המקדיש מזמנו ללימוד כל שהוא ולקיום איזה מצוה, יזכה להכתב לחיים בספר, שכן לפי הבנתו והשגותיו בחפצו להיות יהודי המאמין בתמימות בבורא כל עולמים, חשוב הוא מאד בשמים, בעוד אלו שנקראים ראשיכם שבמיכם וכדומה, לפי מה שהיו יכולים להשיג ולא השיגו, יהיו עתידים ליתן את הדין.

מתוך ד"ק בעידן רעוא דרעיון
ש"ק פרשת נצבים וילך תשנ"ו

התורה הזאת. דבא ללמד לאדם בינה שלא ירמה עצמו, שכן המלך זקן וכסיל מסמא עיני האדם למעות ולומר, הנה פלוני הוא מושחת ופורק עול ואלמוני הוא תועה ומוטעה, ואילו אני לעומתם נחשב לצדיק וחסיד.

לזה אמר, הנסתרות לה' אלקינו, כי חשבונות אלו נסתרים מעמנו, ואפשר שבשמים ממעל יהא פלוני נחשב צדיק לעומתך, כי לפי מצבו השפל לא פגם ולא גרם חשכות כזו בעולמות העליונים, בעוד שאתה יודע את רבונך ומתכוון למרוד בו. רק הבורא כל עולמים מחשב הנסתרות הוא יודע כל מה שעבר על האדם מרגע שנוול בעולם ואת כל תהלוכות חייו וגלגוליו. על כן והנגלות לנו ולבנינו עד עולם, כי בנגלות, היינו בקיום המצוות ולימוד התורה, אין לנו ולבנינו שום תירוץ ואמתלא לפטור עצמנו מלקיימם, וצריכים אנו לקיים את כל דברי התורה הזאת, ואיננו יוצאים ידי חובה לעומת אחרים.

כל אדם נידון בנפרד בראש השנה

ויבואר סמיכות הכתובים, ושמרתם את דברי הברית הזאת, שעל האדם מוטל להתנהג בקדושה וטהרה, להישמר במחשבה דיבור ומעשה ולחקן כל המעשים כפי יכולתו, כי הלא העיקר הוא ועשיתם אותם, רצ"ל שכל אחד צריך לעשות לפי מה שלומד ויודע ולפי השגותיו ושכלו. למען תשכילו את כל אשר תעשו, היינו שבשמים ממעל ימדדו וידונו את מעשיך כפי חכמתך

יעמדו על הברכה ידידינו הנכבדים שהרימו תרומתם קודש להדפסת הגליון

הר"ר משה אריה בלומנטל הי"ו

קרית צאנז, טבריה

בן הרה"ח ר' מאיר צבי הי"ו, וחתן הרה"ח ר' עמרם שנק הי"ו
לזכות בתו תחי' שנולדה במזל טוב
יוכה לגדלה לבעל תורה לחופה ולמעש"ט, ולרוב נתת ואושר כה"י

הר"ר שמואל הכהן ויינרייך הי"ו

אלעד

בן הרה"ח ר' ישכר דוב בעריש הכהן ז"ל
לזכות בתו תחי' שנולדה במזל טוב
יוכה לגדלה לבעל תורה לחופה ולמעש"ט, ולרוב נתת ואושר כה"י

הר"ר יקותיאל יהודה יוספוביץ הי"ו

בני ברק

בן הרה"ח ר' משה חיים הי"ו, וחתן הרה"ח ר' שמואל קורמן הי"ו
לזכות בתו תחי' שנולדה במזל טוב
יוכה לגדלה לבעל תורה לחופה ולמעש"ט, ולרוב נתת ואושר כה"י

הר"ר דוד קניג הי"ו

קרית צאנז, נתניה

בן הרה"ח ר' אהרן אליעזר הי"ו, וחתן הרה"ח ר' משה בצלאל הכהן שאטן הי"ו
לזכות בתו תחי' שנולדה במזל טוב
יוכה לגדלה לבעל תורה לחופה ולמעש"ט, ולרוב נתת ואושר כה"י

הרב שמואל מנחם מענדל שפיצר שליט"א

קרית צאנז, נתניה

בן הרה"ח ר' אברהם הי"ו, וחתן הרה"ג ר' חיים יעקב ישראלי שליט"א
לזכות בתו תחי' שנולדה במזל טוב
יוכה לגדלה לבעל תורה לחופה ולמעש"ט, ולרוב נתת ואושר כה"י

משפחת שטרויבל הנכבדה הי"ו
לעילוי נשמת אביהם
הרה"ח ר' יהודה ב"ר משה נחמיה ז"ל **שטרויבל**
מיקירי וחשובי עדתנו הק'
נלב"ע ביום כ"ג אלול תשפ"א
תנצב"ה

לעילוי נשמת
הרה"ח ר' **יצחק דניאל** ב"ר מנחם מענדל ז"ל **חרטמן**
נלב"ע ביום כ"ו אלול תשנ"ח
תנצב"ה

לעילוי נשמת
הרה"ח ר' **דוד** ב"ר יוסף ז"ל **יעקבזר**
נלב"ע ביום ז"ך אלול תשנ"ט
תנצב"ה

הרה"ח ר' **ישראל ננקנסקי** הי"ו
קרית צאנו, נתניה
לעילוי נשמות
אביו הרה"ח ר' **אברהם נתן** ב"ר שלום אליהו ז"ל **ננקנסקי**
נלב"ע ביום כ"ו אלול תשפ"א
ואמו מרת **חיה** ב"ר שלום אלתר הלוי ע"ה
נלב"ע כ"ה מנחם אב תשס"ו
תנצב"ה

לקיים רצון צדיק!

המעוניינים לתרום להדפסת גליונות הד"ת
לכבוד השמחה במעונם או להנציח קרובים
נא יפנו מבעוד מועד במלפון: 052-7140042

הַרְהִי"ח ר' אַהֲרֹן הַכּוֹהֵן (בֶּן הַרְהִי"ח ר' חַיִּים אַרְיֵה) לְוִינְשְׁטֵיין הַי"ו

קְרִית צַאנְז, נְתַנְיָה

לְזִכּוֹת בְּנֵי הַמּוֹ"מ בְּתוֹרֵי"שׁ הַבְּהַי"ח יִצְחָק אֵיזִיק שִׁיחִי

לְרַגֵּל שְׂמֻחַת אִירוֹסִיו בְּמִזְל טוֹב

עַב"ג תַּחִי בַת הַרְהִי"ח ר' שְׂמוּאֵל יַחִיאֵל מִיכָל הַכּוֹהֵן אֵיזִק הַי"ו

יִזְכּוּ לְהַקְיָם בֵּית נֶאֱמָן בִּישְׂרָאֵל וַיַּעֲלֶה זְיוּגָם יִפְ"ה יִפְ"ה, וְלָרֹב נַחַת וְאוֹשֵׁר כַּהֲ"י

הַר"ד בְּרוּךְ הַמְּרַמֵּן הַי"ו

קְרִית בַּעַש"ט, פֶּתַח תְּקוּהָ

בֶּן הַרְהִי"ח ר' חַיִּים הַי"ו, וַחֲתָן הַרְהִי"ג ר' יַעֲקֹב מְרַדְכֵי רֵיךְ שְׁלִיט"א

בְּהַלָּל וְהוֹדִיָּה לְהַשְׁיִי"ת עַל כָּל הַחֶסֶד שֶׁעָשָׂה עִמּוֹ

וְלְזִכּוֹת בְּנֵי יוֹסֵף צְבִי שִׁיחִי שְׁנוּלָד בְּמִזְל טוֹב

יִזְכֶּה לְגַדְלוֹ לְתוֹרָה לְחוֹפֵה וּלְמַעֲשֵׂ"ט, וְלָרֹב נַחַת וְאוֹשֵׁר כַּהֲ"י

הַר"ד אֶפְרַיִם פִּישֵׁל הַלּוֹי טַאוּבֵר הַי"ו

קְרִית צַאנְז, נְתַנְיָה

בֶּן הַרְהִי"ח ר' אַבְרָהָם יְהוּדָה הַי"ו, וַחֲתָן הַרְהִי"ח ר' שְׁלֵמָה צְבִי טוֹיב הַי"ו

לְזִכּוֹת בְּנֵי יוֹסֵף זֹנְדֵל שִׁיחִי שְׁנוּלָד בְּמִזְל טוֹב

יִזְכֶּה לְגַדְלוֹ לְתוֹרָה לְחוֹפֵה וּלְמַעֲשֵׂ"ט, וְלָרֹב נַחַת וְאוֹשֵׁר כַּהֲ"י

הַרְהִי"ח ר' אַבְרָהָם דֵּיִטְשׁ הַי"ו

מִשְׁבֵּ"ק אֶצֶל כ"ק מֶרֶן אֲדַמּוֹ"ר שְׁלִיט"א

וְהַרְהִי"ח ר' עֲמֵרָם דֵּיִטְשׁ הַי"ו - קְרִית צַאנְז, נְתַנְיָה

לְעִילּוֹי נְשֻׁמוֹת

אֲבִיהֶם הַרְהִי"ח ר' יַעֲקֹב ב"ר יַעֲקֹב ז"ל דֵּיִטְשׁ

נִלְבְּ"ע בְּיוֹם כ"א סִיוֵן תַּשְׁנ"ז

אִימָם מֵרַת פֶּעֶרֶל ב"ר אַבְרָהָם לֹרֶבֶר ע"ה

נִלְבְּ"ע בְּיוֹם כ"ו אֱלוּל תַּשְׁע"ז

וַחֲמוֹתוֹ מֵרַת חַיָּה שְׁטְרוֹיבֵל ע"ה ב"ר דּוֹד טַעֲלַאוֹוִיטְשׁ ז"ל

אֲשֶׁת הַרְהִי"ח ר' מִנְשֵׁה נַחְמִיָּה שְׁטְרוֹיבֵל ז"ל

נִלְבְּ"ע בְּיוֹם ט"ז מִנְחָם אֲב תַּש"פ

תַּנְצַב"ה